

Pohľady

Z OBSAHU:

**O CIVILNEJ
SLUŽBE**
VINCENT MLYNÁR
MAX KONRAD

**POHĽADNICE
Z BERLÍNA**

KONCERTY

**KLUBOVÉ
VEČERY**
DADO NAGY
A JÁN ŠTRASSER
ŠTEFAN SKRÚCANÝ
PAVOL SERIŠ

**SND VO VIEDNI
S HROU LENI**

**JÁN ADAM
RAYMAN**
325. VÝROČIE
NARODENIA

MOSTVIERTEL

**KLÁŠTOR
HEILIGENKREUZ**
DUŠA
VIEDENSKÉHO
LESA

KAISERSCHMARRN Cisársky trhanec

Cisár František Jozef mal veľmi rád palacinky. Raz sa však palacinka dvornému kuchárovi nevydarila, bola príliš hrubá a ešte sa aj roztrhla. Kuchár sa snažil nepo-

Fotografie: Ingrid Žalneva

V rámci spolkového výletu sme zavítali v Badene do cukrárne Süßes von Feinsten, kde pre nás majiteľ Herwig Gasser prichystal cesto na cisársky trhanec

Keď sa cesto pekne nafúklo, jeho asistentka ho roztrhala na menšie kúsky

darok zachrániť aspoň tak, že ho posypal hrozičkami a cukrom. S výsledkom ale aj tak nebol spokojný, zhlboka si povzdychol: „A Schmarrn des am Kaiser zu servieren!“, pokiaľ zakryl strieborným poklopom a pustil sa do inej práce. Keď do kuchyne prišiel sluha, zobral tanier aj s poklopom, predložil ho pred cisára, ktorý sa začudovane pozrel na obsah taniera a opýtal sa: „To je čo za „Schmarrn“? Pohotovú služobník však odpovedal: „To je, prosím, Kaiserschmarrn!“ A tak vraj vzniklo toto pomenovanie – cisársky trhanec. Existuje aj iná legenda. Podobné jedlo z múky a mlieka, pripravené na panvici, už dávnejšie poznalo jednoduché obyvateľstvo monarchie. Keď sa raz František Jozef vybral na poľovačku, zastihla ho búrka, schoval sa v chatrči u drevorubača. Jeho žena si chcela svojho obľúbeného panovníka uctiť, a tak na jeho počesť vylepšila jedlo fajnovejšími prísadami – vajčkami a hrozičkami.

Z obyčajného „trhanca“ vznikol cisársky. V skutočnosti je to vlastne veľká hrubá palacinka, na panvici roztrhaná na väčšie kusy a dozlata opečená. Vajcami sa nemá šetriť, čím je ich viac, tým je cesto kypřejšie. Vylepšiť sa môže hrozičkami, mandľami, višňami alebo orechmi. Cisársky trhanec sa podáva teplý, tradične sa k nemu servíruje slivkový röster, čo sú vlastne slivky uvarené s cukrom a najrozličnejšími koreninami.

Dobrá chuť!

Ďakujeme našim malým čitateľom, ktorí reagovali na našu výzvu v minulom čísle Pohľadov a do redakcie nám poslali svoje obrázky slovenských hradov. Tu sú ich výtvary.

Natalie Gawor, 7 r.

Jakub Čillík, 13 r.

Caroline-Anna Glaser, 9 r.

Obsah

- 4 **CIVILNÁ SLUŽBA DÔLEŽITÝ MEDZNÍK V ŽIVOTE MLADÝCH MUŽOV – VINCENT MLYNÁR A MAX KONRAD** | *Vlado Mlynár*
- 8 **POHĽADNICE Z BERLÍNA** | *Ingrid Žalneva*
- 10 **ALEXANDER A OLGA JABLOKOVOCI** | *Ingrid Fux*
- 11 **ŠTEFAN SKRÚCANÝ A JEHO KOMORNÁ SHOW** | *Jana Gregor-Rogler*
- 12 **NÁŠ KONCERT V RÁMCI WIENER FESTWOCHE** | *Edith Veith, Ingrid Fux*
- 14 **BLACK & WHITE SPOMIENKY NA FRIEDENSREICHA HUNDERTWASSERA OČAMI SLOVENSKEJ UMEĽKYNE MÁRIE BIDELNICOVEJ** | *Alena Heribanová*
- 15 **SLOVENSKE NÁRODNÉ DIVADLO V NAŠOM SPOLKU** | *Edith Veith*
- 16 **NA NÁVŠTEVE U CISTERCIÁNOV** | *Jozef Macura*
- 17 **AKO PRAMEŇ ŽIVOTA RUDOLF SCHUSTER – FOTOGRAF, CESTOVATEĽ A SPISOVATEĽ** | *Alena Heribanová*
- 18 **JÁN ADAM RAYMAN „VŠETKO TREBA SKÚMAŤ, ALE PREVZIAŤ LEN TO, ČO SA NAJLEPŠIE OSVEDČILO.“** | *Martina Víglašská*
- 20 **„CHUTILO VÁM, PÁNI?“ – PÝTA SA PAVOL SERIŠ** | *Edith Veith*
- 21 **DADO NAGY A JÁN ŠTRASSER** | *Ingrid Fux*
- 22 **MOSTVIERTEL ZA VÔŇAMI Z DETSTVA** | *Ingrid Žalneva*
- 24 **SPRÁVY ZO SOVY, MALÉ VYZNANIE VEĽKÝM TATRÁM, ZÁVER ŠKOLSKÉHO ROKA V SOVE** | *DETSKÁ STRÁNKA* | *Elena Mandik*
- 26 **KLÁŠTOR HEILIGENKREUZ DUŠA VIEDENSKÉHO LESA** | *Jana Gregor-Rogler*
- 29 **70 ROKOV DRUHEJ REPUBLIKY** | *Vlado Mlynár*
- 29 **PÚTNICKÉ MIESTA PORTUGALSKO A ŠPANIELSKO** | *Ingrid Žalneva*

JARNÝ TÁBOR V DETVE

Počas jarného tábora nás zastihla pravá zimná víchrica, čo na Podpoľaní znamená vyše 15 cm snehu. Aj napriek zime sme spolu prežili úžasný čas. Denne sme sa zahrievali skákaním na trampolíne, dokonca sme si vyskúšali všetky náradia v gymnastickej telocvični a zažili sme aj profesionálny tréning gymnastiek – reprezentantiek Slovenska. Zahrali sme si tenis aj bowling. Navštívili sme detvianske múzeum, Víglašský hrad, Zvolenský zámok. A nakoniec aj divadelné predstavenie Polepetko v DJGT Zvolen. Na spoločne prežitý čas nám zostali krásne spomienky a plány na budúci tábor – už toto leto alebo opäť na jar. ■

Elena Repka

Výstava "Pri salaši"

Na Zvolenskom zámku

Milí čitatelia Pohľadov,

aj vám sa stáva, že v slovenčine narazíte na pojem, ktorého význam vám nie je celkom jasný? Ja som sa nedávno pozastavila nad výrazom: sendvičová generácia – akiste aj preto, že je to

problém, s ktorým sa stretáva čoraz viac mojich známych, najmä na Slovensku. Naša spoločnosť starne. Vydávame a ženíme sa v zrešom veku, neskôr zakladáme rodiny. Súčasne sa zvyšuje kvalita lekárskej starostlivosti a zdravotníckych služieb, dožívame sa vyššieho veku. A tak dochádza k tomu, že ešte skôr než nám deti vyletia z rodinného hniezda, nastáva čas, keď treba viac pozornosti venovať aj našim rodičom, a to i napriek tomu, že sa dnes veľká časť seniorov snaží žiť aktívne – študuje, športuje, cestuje alebo pomáha s vnúčatami. No aj tak je už vo veku, keď sa zvyšuje pravdepodobnosť nejakého ochorenia, a tým rastie aj čoraz častejšia potreba pomoci niekoho z okolia – najmä dcér, ako ukazujú štatistiky. Tieto ženy, ktoré chcú byť dobrými dcérami a zároveň aj dobrými matkami, začínajú sa cítiť uviaznuté ako šunka v sendviči, preto ten názov – sendvičová generácia. Veď si to len predstavme: na jednej strane treba pripraviť raňajky, zabaliť desiatu, odviezť na krúžok, nakúpiť, skontrolovať úlohy či uvariť teplú večeru, byť trpezlivá a milujúca. Na druhej strane treba rozvážať rodičov po lekárskech vyšetreniach, vyzdvihnúť lieky, zmerať tlak, skontrolovať hladinu cukru, pomôcť s veľkým praním, nákupom a upratovaním, občas niečo navariť, zájsť na úrad, a pritom byť samozrejme trpezlivá a milujúca...

Žiaden div, že sa žena v tejto situácii cíti často rozpoltená. A to ešte nesmie poľaviť ani vo svojom zamestnaní, lebo ju inak z jej miesta vyšupnú mladší kolegovia. A pritom by si mala udržiavať dobrú fyzickú kondíciu a dopriať si čas pre seba...

Myslím si, že pomôcť by mal najmä štát, a to tým, že vytvorí také podmienky, aby za nás aspoň niektoré úkony vykonávali profesionálne opatrovatelky. Lebo inak budú všetky stále radšej utekať starať sa o starčekov a starenky sem, do Rakúska...

Ingrid Fux

Fotografie: Elena Repka

Vlado Mlynár

„Zivildienst als Wehrersatzdienst“ alebo deväťmesačná civilná služba je alternatíva k vojenskej službe v Rakúsku. Vojenskú službu možno odmietnuť pre nezlučiteľnosť so svedomím od roku 1975, namiesto toho musí mladý bravec nastúpiť na 9 mesiacov do služby so zameraním na verejnoprospešné práce. Opäť jedno jubileum – 40 rokov tejto alternatívy, ktorá pre mladých ľudí znamená prvý džob, nezriedka prvýkrát v cudzine – skrátka je to pre nich skok do samostatnosti.

Civilná služba zvyčajne zahŕňa činnosti v sociálnom prostredí, ako napríklad v nemocniciach, mládežníckych centrách, domovoch pre seniorov, na pohotovosti a záchranej službe alebo starostlivosť o telesne postihnutých.

Vyššie tretina mladých mužov sa rozhoduje ročne pre túto alternatívu ku službe so zbraňou v ruke. V roku 2015 to bolo už 17 000 mladých ľudí. Veľa organizácií sa v plánovaní svojich zamestnancov na tento koncept spolieha. Veľa sa hovorí o rovnocennosti medzi mužom a ženou v rakúskej spoločnosti – v tejto službe platí povinnosť len pre mužov. Aj keď sa nájde už veľa dievčat, ktoré sa prihlásili na túto službu dobrovoľne.

SLOVENSKÍ „ZIVILDIENERI“ NA SLOVÍČKO

Na rozhovor do Pohľadov sme oslovili dvoch mladých mužov so slovenskými koreňmi, ktorí tiež namiesto výcviku so zbraňou v ruke uprednostnili civilnú službu. Opýtali sme sa ich, čo ich k tomu viedlo, že si vybrali práve tú konkrétnu činnosť, ako aj na to, čo pre nich znamenala a ako ich ovplyvnila táto životná etapa.

CIVILNÁ SLUŽBA

DÔLEŽITÝ MEDZNÍK V ŽIVOTE MLADÝCH MUŽOV

Archív rodiny Mlynár

Vincent Mlynár, syn predsedu Školského spolku SOVA

VINCENT MLYNÁR (*1995)

V ČASE NÁŠHO ROZHOVORU VYKONÁVAL CIVILNÚ SLUŽBU OD 1. 10. 2014 V KARL-SCHUBERT-SCHULE

V Rakúsku je registrovaných 1 100 inštitúcií na prácu civilnej služby. Mal si predstavu, čo si chcel robiť?

Áno, mal som predstavu. Chcel som robiť s deťmi. Na internete som našiel celý rad inštitúcií, ktoré pracujú s deťmi. Zaregistroval som sa na webovej stránke agentúry pre civilnú službu a na prvom mieste som ušiel Karl-Schubert-Schule, ktorá bola najvyššie v mojom rebríčku. Škola nie je ďaleko od miesta, kde bývam, a činnosť, ako ju tu opisovali, sa mi pozdávala. Po registrácii som tam aj zavolať, lebo som chcel vedieť, či ešte budú niečo potrebovať a či môžem ešte niečo spraviť. Bol som ale v poradi len ako náhradník. Každý z nás musel prísť na „skusy“ – ja som sa, žiaľ, dostal len do kuchyne, no ale posnažil som sa – už vtedy mi povedali, že sú so mnou spokojní a že ma zoberú. Dohoda bola, že budem pracovať striedavo na polovicu v triede a v kuchyni.

Aký bol začiatok? Čo ťa prekvapilo – v pozitívnom, ale aj v negatívnom zmysle?

Na začiatku som bol veľmi sklamaný, že ma zaradili len do kuchyne. Chcel som pracovať s deťmi, to bola moja hlavná motivácia, prečo

som chcel nastúpiť práve sem. Ako to v živote býva – treba mať aj šťastie – v škole bola jedina slovenská učiteľka, ktorá nebola spokojná s priradeným „zivildienrom“, a tak sa za mňa prihovarila. Po siedmich týždňoch som sa ocitol u nej v triede. Rozumiem si veľmi dobre so všetkými učiteľmi a personálom. Dokonca keď treba niekoho zastúpiť, tak veľa-krát vypomáham v iných triedach, lebo mám dobrý vzťah k deťom a viem, ako ich motivovať k malým krokom, ktoré ale pre tieto deti predstavujú obrovské úspechy! Naším hlavným cieľom je naučiť tieto deti samostatnosti a radosti zo života. Je tu rodinná atmosféra, oslavujeme spolu každé narodeniny, tešíme sa z každodenných darov života. Pre tieto deti znamená úžasnú radosť, keď dokážu niečo spraviť bez pomoci.

Čo je náplňou tvojej práce, ako vyzerá tvoj pracovný deň?

Ráno vstávam už o 4:30, aby som bol o 7:20 v škole, musím s ostatnými pripraviť všetko na nastávajúci deň. V škole sme si všetci rovní – či personál alebo deti – všetci sa oslovujeme menom. Sme jeden kolektív. Keď sa ráno otvorí školská brána, tak mám na starosti dve

deti, ktorým treba pomôcť do triedy. Sarah je na vozíčku a Marisol sprevádzam do triedy, aby tam načas prišla. Prvým krokom do nového dňa je, vysvetliť deťom, čo nás dnes čaká – prvé cvičenie dňa – po prečítaní denného plánu deti musia porozumieť prečítanému a čo to znamená, nielen krátkodobu, ale zapamätat si to na celý deň. To znie jednoducho, ale trvá nám to veru aj hodinu. Takto si pred začiatkom vyučovania pozrieme plán a deti vedia, akú majú v ten deň úlohu v rámci výpomocných aktivít, ako je napríklad umývanie alebo príprava stola – a potom nasleduje rozvrh hodín, t.j. čo sa budú deti učiť. Všetko sú to malé aktivity, ktoré ale treba vždy opakovať. Viaceré triedy sú potom spolu v rannom krúžku, kde spoločne spievame a po krátkej modlitbe spoločne zaspievame tomu, kto má narodeniny. Ja pracujem s deťmi staršími ako 15 rokov, s nimi sa potom pripravujeme na zamestnanie v rámci špeciálneho vyučovania, napríklad robíme sviečky, pletieme, pracujeme s papierom. Nasleduje prestávka s malou desiatou, ktorú si tiež pripravujeme spoločne. Deti treba veľakrát kŕmiť alebo dozerať, aby správne jedlo prehltli. Po jedle pracujeme ešte v našich dielňach, až do obeda. Obed je trochu komplikovanejší, lebo niektoré deti potrebujú stravu mixovať. Pretože máme aj veľa alergikov, kuchyňa je vegetariánska, čo mne osobne ale tiež vyhovuje. Po obede máme rozličné predmety, ako hudobnú výchovu, náboženstvo alebo hru a tanec. Deti treba stále zamestnávať, a to až do 16. hodiny, keď odchádzajú domov. Potom nastáva okamih, keď všetci „zivilidneri“ začnú školu upratať. Krátko pred 17. odchádzame domov. Domov prídem niečo po šiestej, a tým sa pre mňa pekný a naplnený deň končí.

Čo bolo pre teba najťažšie?

Keď zomrela jedna žiačka, ktorá navštevovala túto školu už od škôlky. Všetci ju poznali. Pre mňa to bol šok. Z jedného dňa na druhý. Ale o tom radšej nechcem rozprávať...

Aké pozitívne impulzy si našiel v tejto práci? Čo si berieš do svojho života?

Skúsenosť v škole ma utvrdila v tom, že chcem pracovať s deťmi. Aj keď by som chcel ísť študovať právo, je tu tá možnosť, že by som začal študovať pedagogiku. Myslím, že na tieto skúsenosti tak skoro nezabudnem.

Vincent a slovenská učiteľka Tereza

Čo by si odporučil tým, ktorí dnes uvažujú nad absolvovaním civilnej služby. Ktoré kritériá by podľa teba mali byť pri výbere rozhodujúce?

V prvom rade si treba si uvedomiť, čo vlastne chcem. Či je pre mňa dôležité pracovať s ľuďmi? S mladými alebo starými? Alebo radšej zachraňovať ľudské životy na záchranke? Človek sa môže pripraviť na to, čo chce ďalej v živote robiť – napríklad ak chcem ísť učiť, tak si pohľadám niečo v škole. Informujte sa o tom, čo vás čaká. Treba tam zavolať a ukázať, že mám záujem. Týchto deväť mesiacov je čas, ktorý má pre náš život zmysel a ktorý sa dá naozaj zmysluplne vyplniť.

Muži, ktorí absolvovali vojenskú službu, často neskôr spomínajú na veselé zážitky z vojny. Zažil si aj ty nejakú podobnú príhodu?

Veselé zážitky je trochu ťažko opísať. Keď už niekto pracoval s telesne postihnutými deťmi, tak vie, že mnohí z nich sú veselé osoby. Že sa smejú, aj keď hneď nevieme na čom. Tak sa samozrejme s deťmi smejeme aj my. Keď Florian, ktorý je postihnutý autizmom, vidí, že niekto jeho pohyby napodobňuje – tak sa z toho smeje – a to je pre nás tiež podnetom na úsmev. Ale neviem, či to je pre čitateľov naozaj také veselé, keď podobnú situáciu ešte nezažili.

Máš pre našich čitateľov na záver „statement“, o ktorý by si sa chcel podeliť?

Ja som sa naučil všetkých rešpektovať. Rovnako sa správať ku každému a každého brať takého, aký je podľa jeho veku – bez rozdielu, či je telesne postihnutý alebo nie.

BRANNÁ POVINNOSŤ

História brannej povinnosti siaha až do staroveku, v mnohých krajinách pokračuje s rôznymi obmenami až do súčasnosti. Branná povinnosť, resp. povinná vojenská služba v modernom ponímaní bola zavedená po prvýkrát vo Francúzsku počas Francúzskej revolúcie. Umožnila Francúzom vytvoriť početne silné armády, ktoré sa mohli postaviť zahraničným silám, ohrozujúcim revolúciu. Väčšina európskych krajín tento systém neskôr prevzala kvôli jeho efektívnosti. Muži aj v čase mieru v určitom veku museli slúžiť 1 – 3 roky v aktívnej službe a následne prešli do zálohy, odkiaľ ich mohli opäť povolať v prípade vojnového konfliktu.

Na začiatku 21. storočia mnohé štáty všeobecnú brannú povinnosť zrušili, namiesto toho sa spoliehajú na menšie profesionálne armády s profesionálnymi vojakmi, ktorí do armády narukovali dobrovoľne. Brannú povinnosť totiž v súčasnosti viaceré skupiny obyvateľstva odsudzujú pre výhradu svedomia z náboženských, filozofických alebo politických dôvodov. Alebo v prípadoch, ak občania nesúhlasili s politikou vlády a boli proti vojnovému konfliktu (tzv. nepopulárne vojny), alebo z ideologických dôvodov, keď ju považujú za porušenie svojich individuálnych práv. Niektoré krajiny preto svoj branný systém prispôbili tak, aby bol brancom umožnený výber alternatívnych služieb, ako je napr. civilná služba.

SLOVENSKO: Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993, t.j. za necelých 13 rokov svojej existencie, povolala armáda 270 tisíc brancov na povinnú vojenskú službu. Pre civilnú službu sa rozhodlo 58 tisíc mužov. Minister obrany Slovenskej republiky Juraj Liška rozkazom pozastavil ďalšie povolávanie brancov na zostávajúci 15. júla 2005 počas hudobného festivalu Pohoda v Trenčíne. Od 1. januára 2006 vstúpila na Slovensku do platnosti nová legislatíva, podľa ktorej sa definitívne skončila povinná vojenská služba. Odvtedy má Slovensko iba profesionálne ozbrojenú silu.

RAKÚSKO: V Rakúsku platí všeobecná branná povinnosť pre všetkých štátnych občanov – mužov vo veku od 17 do 50 rokov. Základná vojenská služba trvá 6 mesiacov. Civilná služba je osobitný druh služby, ktorú je povinný vykonať občan podliehajúci služobnej povinnosti, ak odoprie vykonať základnú službu preto, lebo je to v rozpore s jeho svedomím alebo náboženským vyznaním. Trvá 9 mesiacov. Alternatívou civilnej služby je 12-mesačná služba v zahraničí.

Spracované podľa wikipédie

Vincent a Clemens pri čítaní z denníka

WEHRPFLICHT IN ÖSTERREICH

In Österreich gilt die allgemeine Wehrpflicht für alle männlichen Staatsbürger vom 17. bis zum 50. Lebensjahr, für Offiziere und Unteroffiziere bis zum 65. Lebensjahr. Die Dauer des Grundwehrdienstes beträgt sechs Monate – bis 2005 noch acht Monate.

Wer den Dienst mit der Waffe verweigert, hat unabhängig vom Grund Wehrersatzdienst oder Zivildienst zu leisten. Dieser dauert neun Monate und kann bei verschiedenen Organisationen abgeleistet werden. Alternativ zum Zivildienst kann ein 12-monatiger Zivilersatzdienst im Ausland (Auslandsdienst) abgeleistet werden.

Der Zivildienst in Österreich ist der Wehrersatzdienst in Österreich. Der Wehrdienst kann seit 1975 aus Gewissensgründen verweigert werden, stattdessen muss Zivildienst geleistet werden. Der Zivildienst umfasst in der Regel Tätigkeiten im sozialen Umfeld, wie etwa in Krankenhäusern, Jugendhäusern, Altenheimen, im Rettungsdienst und Krankentransport oder in der Behindertenbetreuung. Der ordentliche Zivildienst dauert neun Monate, etwa ein Drittel Männer erklären ihre Gewissensnöte und leisten dann ihren Wehrersatzdienst ab.

Vom 1. April 2002 bis zum 30. September 2005 war die Zivildienstverwaltungs Ges.m.b.H., ein Tochterunternehmen des Österreichischen Roten Kreuzes, im Auftrag des Innenministeriums für die Zuweisung von Zivildienern verantwortlich. Diese Zuständigkeit endete, da der Verfassungsgerichtshof die Zuweisung als Kernbereich der staatlichen Verwaltung betrachtete und eine Eingliederung in das Bundesministerium für Inneres verlangte. Seit dem 1. Oktober 2005 ist die Zivildienstserviceagentur, die dem Bundesministerium für Inneres rechtlich unterstellt ist, für die Zivildienstverwaltung in erster Instanz zuständig.

Die Organisation, bei der die meisten Zivildienstleistenden arbeiten, ist das Österreichische Rote Kreuz. Darüber hinaus werden viele Zivildienere im Bereich der Betreuung in Altenheimen oder Krankenhäusern eingesetzt. Weitere Organisationen sind z.B. der Arbeiter-Samariter-Bund, Kindergärten, Freiwillige Feuerwehren oder andere soziale Einrichtungen wie im Bereich der Behinderten- oder Flüchtlingsbetreuung. In geringem Ausmaß ist auch eine Beschäftigung in der Landwirtschaft möglich.

Es besteht seit 1992 die Möglichkeit, seinen Zivildienst als Auslandsdienst zu absolvieren. Der Auslandsdienst stellt eigentlich offiziell keinen ordentlichen Zivildienst dar, sondern einen Ersatzdienst, der aber dazu führt, dass man zu keinem ordentlichen Zivildienst mehr zugewiesen wird. Ein solcher Auslandsdienst dauert zwölf Monate und kann entweder in Form eines Gedenkdienstes, Sozialdienstes oder Friedensdienstes geleistet werden. Viele Auslandsplätze sind sehr beliebt, weshalb Zivildienstpflichtige oft jahrelang auf den Wunschplatz warten müssen.

(Vgl. Wikipedia)

Fotografie: Archiv rodiny Konrad

Max Konrad, syn predsedníčky RSKS

MAX KONRAD (*1993)

SA ROZHODOL ABSOLVOVAŤ CIVILNÚ SLUŽBU V ZAHRANIČÍ. ZA MIESTO SVOJHO PÔSOBENIA OD 1. 9. 2012 DO 31. 8. 2013 SI VYBRAL BERLÍN.

Od roku 1992 je možnosť absolvovať civilnú službu ako „Auslandsdienst“, t.j. zahraničnú službu. Hlavnou myšlienkou je znak zmierenia – ide teda o službu za mier, za porozumenie medzi národmi. Mal si predstavu, čo si chcel robiť? Ako a akú organizáciu spomedzi veľkého spektra ponúk vyše tisícky inštitúcií si si vybral a prečo?

Celkom úprimne sa musím priznať, že mi v prvom rade išlo o to, vypadnúť z Viedne a spoznať nové mesto. Čo ale neznamená, že by mi na tom nezáležalo, kde budem tráviť dvanásť mesiacov svojho života, a hlavne pracovať. Treba povedať, že služba v zahraničí je o tri mesiace dlhšia ako tu v Rakúsku.

Druhá svetová vojna, holokaust a spracovanie týchto zločinov ma vždy veľmi zaujímali, a práve preto som sa rozhodol pre inštitúciu, ktorá sa týmto zaoberá: Gedenkstätte Deutscher Widerstand v Berlíne. Národný socializmus je ešte stále (bohužiaľ) aktuálny...

Ako prebiehali prípravy na odchod do Berlína? Najväčším problémom bolo nájsť ubytovanie, lebo neustále prichádza do Berlína veľmi veľa

(mladých) ľudí, ktorí takisto hľadajú strechu nad hlavou. Tým pádom existuje obrovská konkurencia na bytovom trhu. Ale s hľadaním bytu, ako aj skoro so všetkými problémami, ktoré boli spojené so sťahovaním do Berlína, mi veľmi pomohla moja mama, ktorá aj prvé dni so mnou bola v Berlíne. Asi mesiac pred odchodom sme mali oficiálnu rozlúčku v Hofburgu s prezidentom Dr. Heinzom Fischerom, ktorý po krátkom príhovore každému z nás osobne zaželel veľa úspechov.

Aký bol začiatok? Čo ťa prekvapilo – v pozitívnom, ale aj v negatívnom zmysle?

Prvé týždne som býval u dlhoročnej kamarátky mojej mamy, Barbary. Napriek tomu, že bývala v krásnom byte a bola veľmi srdečná, cítil som sa trochu osamelý, lebo som ešte nemal možnosť spoznať nových ľudí. Prekvapilo ma, že Berlinčania boli často veľmi milí a na druhej strane veľmi chladní a nevlúdni.

Čo bolo náplňou tvojej práce, ako vyzeral tvoj pracovný deň?

Mal som pridelené rôznorodé práce. Niekedy som celý deň upratoval archívy, niekedy som

celý týždeň upravoval fotky spomienkových plakiét vo Photoshope pre stránku www.gedenktafeln-in-berlin.de, párkrát som obsluhoval techniku pri rokovaníach a raz som dokonca prekladal zo slovenčiny do nemčiny pre jednu výstavu úryvky životopisu Imricha Karvaša, ktorý čiastočne financoval Slovenské národné povstanie. Najviac ma však bavil historický výskum, pretože som potom pracoval so starými dokumentmi a fotkami.

Čo bolo pre teba najťažšie?

Najťažšie pre mňa bolo počúvať hlúpe reči pri prísaha vojakov pred Reichstagom 20. júla, na ktorú som bol ako rakúsky „Gedenkdienner“ pozvaný. Na výročie dňa atentátu, keď sa Stauffenberg pokúsil zabiť Hitlera a ukončiť nezmyselnú vojnu, sa rozprávalo o tom, aké je vojsko dôležité. Prezident Gauck dokonca povedal, že „... niekedy proste treba vraždiť a zomrieť pre svoju vlasť...“. Vtedy sa mi opäť potvrdilo, že moje rozhodnutie pre civilnú službu namiesto vojenskej bolo správne.

Aké pozitívne impulzy si našiel v tejto práci? Čo si berieš do svojho života?

V Gedenkstätte som spoznal nemeckú profesionalitu a presnosť. To na mňa veľmi pozitívne zapôsobilo, lebo ich dôkladnosť a perfekcionizmus sa zrkadlia vo výsledkoch ich práce. Aj keď to niekedy podľa mňa trochu preháňajú, dokonca aj vo voľnom čase s tou presnosťou pokračujú. Napríklad vždy chodia na čas a keď niekto trochu mešká, hneď im to lezie veľmi na nervy, ale to sa nedá až tak zovšeobecňovať. Väčšinu impulzov som síce nenazbieral v práci, ale boli to hlavne kontakty s ľuďmi z celého sveta, čo žijú práve v Berlíne.

Berlín má inovatívny imidž vo svete. Hlavne pokiaľ ide o technológie, startups tam rastú ako huby po daždi – Viedeň sa snaží dobehnúť... Ale ako si ty zažil Berlín?

Budova Gedenkstätte Deutscher Widerstand v Berlíne

Čo teba zaujalo? Aký vidíš rozdiel v porovnaní s Viedňou?

Berlínčania sú komunikatívnejší. Je tu liberálnejší trh a obchody sú otvorené niekedy až do rána. Mesto je väčšie ako Viedeň – trvá oveľa dlhšie dostať sa z jednej časti mesta do druhej. Viedeň je oveľa kompaktnejšia a musím teda po tých dvanástich mesiacoch v Nemecku povedať, že aj krajšia. V Berlíne vládne jedinečný pocit života a slobody, ktorý mi vo Viedni niekedy chýba.

Keď človek žije dlhšie v jednom meste, má jedinečnú možnosť lepšie ho spoznať. Voľný

čas som často trávil s novými kamarátmi alebo aj sám, v kine, múzeách alebo jednoducho prechádzkami cez mesto. Ak sa aj vy raz ocitnete v hlavnom meste Nemecka, určite si pozrite Museumsinsel. A ešte odporúčam reštauráciu „Frau Rauscher“ v časti mesta Kreuzberg, má výbornú domácu kuchyňu!

Čo by si odporučil tým, ktorí dnes uvažujú nad absolvovaním civilnej služby. Ktoré kritériá by podľa teba mali byť pri výbere rozhodujúce?

Každý by mal robiť to, čo ho zaujíma. Veľmi odporúčam ísť do zahraničia, zoznámiť sa s novými krajinami a mestami, spoznať nových ľudí.

Muži, ktorí absolvovali vojenskú službu, často neskôr spomínajú na veselé zážitky z vojny. Zažil si aj ty nejakú podobnú príhodu?

Keď som dostal oficiálnu pozvánku na Bundeswehrranglobung pred Reichstag, všetci sme sa v inštitúte dobre zasmiali, lebo namiesto „Max Konrad“ ma oslovili: „Herr Graf Max von Konrad“. Zrejme sa niekomu niekde vsunula chybička...

Máš pre našich čitateľov na záver „statement“, o ktorý by si sa chcel podeliť?

Často som sklamaný, keď vidím, ako sa na Slovensku zaobchádza s pamiatkami a so spomienkami na 2. svetovú vojnu. Veľmi málo sa rozpráva o tom, ako Slovensko pod prezidentom Tisom kolaborovalo s Hitlerom a zanedbávajú sa témy ako rasizmus, homofóbia a sexizmus. ■

Max na chodbách svojho pracoviska

POHLADNICE

V rozhovore na predchádzajúcich stranách spomína Max Konrad na Berlín, kde strávil dvanásť mesiacov v civilnej službe. V tomto roku som aj ja navštívila nemeckú metropolu. A bola to cesta veľkých očakávaní, veď naposledy som tam bola, keď sa dalo k Brandenburskej bráne priblížiť len z jednej strany a z televíznej

Ampelmann

Nedávno sa Viedeň začala chváliť svojimi neobvyklými figúrkami na semaforoch, ktoré sú vyobrazené v pároch. Berlín má však svojho Ampelmannu, teda panáčka zo semaforu, už dávno. Kedysi svietil na signalizačných zariadeniach len v Nemeckej demokratickej republike, a teda len vo východnej časti mesta. Zatiaľ čo v Západnom Berlíne bola na semaforoch úplne obyčajná postavička, východoberlínsky panáčik, navrhnutý v roku 1961 dopravným psychológom Karlom Paglauom, mal klobúčik, pri červenom svetle rozťahoval ruky, akoby chcel chodcov zadržať, a na zelenú sa spolu s nimi rozbehol. Ako to vtedy bývalo zvykom, figúrka musela najprv absolvovať rôzne odborné, vedecké, štátne a akiste aj stranické skúšky, takže až v roku 1969 sa po prvýkrát objavila na križovatke známych ulíc Unter den Linden a Friedrichstraße. Po zjednotení Nemecka sa začali východné panáčiky nahrádzať západnými, ale obyvateľstvo protestovalo, a tak sa postavička

nielen že vrátila, ale od roku 2005 ovládla aj väčšinu semaforov v západných obvodoch Berlína. Ampelmann teda prežil pád železnej opony a postupom času sa z neho stal kultový symbol „Ostalgie“ (ako hovoria Nemci), ktorý možno stretnúť doslova na každom kroku. Dnes je v Berlíne niekoľko obchodíkov, kde sa predáva všetko možné s touto figúrkou, a dokonca aj reštaurácia, kde možno obdivovať dizajnérske nápady využitia tohto symbolu nielen na zariadení, pohároch a porceláne, ale aj na niektorých ponúkaných pokrmoch. Ani som si nevedela vybrať, keď som vkročila do takého obchodu. Napokon som sa rozhodla pre záložky do knihy pre mojich domácich knihomoľov. V jednom momente na nich „svietil“ červená figúrka a oznam, že si treba urobiť pauzu (Pause machen!) a keď sa záložkou trochu pohýbe, objaví sa zelený, kráčajúci panáčik s nápisom, že je načas pokračovať v čítaní (Weiter lesen!).

Street Art

Keď v roku 2005 vyhlásilo UNESCO Berlín za Mesto dizajnu, mnohí tvrdili, že nemalou mierou k tomu prispelo aj street art umenie, ktoré tu nájdete na múroch, fasádach, domových vchodoch, garážach, mostoch, proste všade. Po páde Berlínskeho múru nastala doslova invázia graffiti-umelcov najmä do východnej časti, kde našli pre svoju tvorbu veľa voľných plôch na miestach predtým okupovaných armádou. Vyše 100 domácich i zahraničných umelcov sa realizovalo na jedinom väčšom súvislom zvyšku Berlínskeho múru (1,3 km) – dnes známa East Side Gallery s populárnymi maľbami, ako je napríklad Trabant prerážajúci stenu či vášnivý bozk bývalých komunistických pohlavárov E. Honeckera a L. Brežneva. Za prejavmi súčasného pouličného umenia sa treba prosto len vydať do ulíc, hlavne v častiach Mitte a Kreuzberg, k najväčším „galériám“ patrí Rosenthaler Straße, kde možno nájsť nasprejované alebo ponaliepané diela rôznych umelcov i štýlov. Svoje fantázie tu zvečnili zahraniční „sprejeri“ ako Blu, Banksy, Jimmy C a i., ale aj domáci: Linda's Ex, Alias, Mein Lieber Prost a XOOOOX, známy svojimi obrazmi modeliek. Prostredníctvom týchto maliieb vyjadrujú autori predovšetkým svoj postoj k súčasnému daniu okolo nás, tieto, často gigantické, obrazy nie sú znakom bezmocnosti, ale naopak – sú prejavom akcieschopnosti. Pred niekoľkými rokmi namaloval Blu slávny portrét dvoch mužov, ktorí si navzájom strhávajú masku, ako symbol problémov, na ktoré Berlín narážal v prvých rokoch po zjednotení, ako aj torzo muža uväzujúceho si kravatu, pričom jeho ruky boli spútané hodinikami so zlatou reťazou, ako by boli v okovách. Viem si predstaviť, aký to musel byť pre Berlínčanov šok, keď boli tieto diela v decembri minulého roka premaľované na čierno. Aj my sme neveriacky zízali na dva veľké domy s čiernymi stenami. Až neskôr som sa dozvedela, že sa celá akcia premaľovania udiala so súhlasom umelca – ako protest proti miestnym politikom pre ich necitlivé plány ďalšieho rozvoja mesta a ich laxný postoj k umeniu. Našťastie, ešte stále sa dá pozrieť iná maľba od tohto umelca – tzv. Pink Man s prázdnyimi očami, ktorého telo tvoria tisícky drobných, nahých, vydesených ružových postavičiek. Obluda drží v ruke figúrku, ktorá sa od ostatných odlišuje, lebo je biela, a chystá sa ju zjesť...

Z BERLÍNA

veže na Alexandrovom námestí sme pozorovali hlavne Berlínsky múr. Vôbec sme si vtedy nevedeli predstaviť, že raz tu táto nezmyselná hranica nebude... Z návštevy Berlína som sa rozhodla poslať aj vám, čitateľom Pohľadov, zopár pohľadníc.

Použité zdroje:

<http://www.visitberlin.de>

<http://currywurstmuseum.com/>

wikipedia

Fotografie: Ingrid Žalneva

Pred Hlavnou stanicou

Prostredie železničných staníc vo veľkých mestách zvyčajne nebýva veľmi prívetivé. Však viete, ako to ešte pred nedávnym vyzeralo vo Viedni na West- i Südbahnhofo. Dnes už by sme tie miesta nespoznali. Aj Berlín zrekonštruoval svoju Hlavnú stanicu, čím vznikla jedna z najväčších vlakových staníc v Európe. Je to moderná budova, ktorá aj z technického hľadiska patrí k významným pozoruhodnostiam mesta, nájdete v nej vyše 80 obchodov, butikov, reštaurácií a iných podnikov. Takže to vo vnútri staničnej haly poriadne bzučí, alebo aj nie, keď napríklad – ako sa stalo nám – vyliezol jeden psychopat na strechu, všetci policajti boli v pohotovosti, a niekoľko hodín nepremával žiaden vlak, žiadne metro ani rýchlodráha. Ale inak sa musím priznať, že jedným z najpríjemnejších posedení v Berlíne bolo pre mňa priamo pred touto stanicou. Vonku sa totiž nikto neponáhla, za pekného počasia tu vyesedávajú študenti a úradníci, ktorí tu – priamo na brehu Sprévy – trávia so svojimi sendvičmi obedňajšiu prestávku. Šálku kávy (ale tá je lepšia vo Viedni!) sme si dali v plážovom koši, aké poznáme z pláží pri

Baltickom mori. Dovolenkovú idylku dotváral dovezený piesok. V koši sme relaxovali po nabehaných kilometroch po berlínskych uliciach a pritom pozerali na druhý breh na budovu vládneho kabinetu, kde sa varí domáca i zahraničná politika. Blízkosť úradu spolковой vlády inšpiruje viaceré firmy, ktoré na billboardoch na hlavnej stanici priamo oslovujú nemeckú kancelárku. Veľmi sme sa pobavili na reklame istého výrobcu čokolád, ktorý jej odporúča až 24 farebných odtieňov z obalov svojich výrobkov, aby si pani Merkelová nechala ušit sako.

Currywurst

Stále sa čudujem, ako je to možné, že vo Viedni, ktorá sa pýši svojou svetoznámu kuchyňou, sa ani jeden z jej slávnych pokrmov nevypracoval ešte do hodnosti výstavného exponátu! Predstavte si, že v Berlíne už také jedlo majú: currywurst! Ide o druh mestského rýchleho občerstvenia a k nemeckej metropole patrí rovnako ako Brandenburská brána, veď sa tu ročne skonzumuje vyše 70 miliónov porcií tohto pokrmu! Currywurst je opečená klobáska, ktorej zloženie tvorí 60 % na jemno pomletého mäsa (hlavne bravčové, ale čiastočne i hovädzie), 30 % tuku, ďalej voda, soľ a korenie. Existujú dva základné varianty – s črevom (ľahko zaúdená klobáska, naložená v soli, podobná párku) a bez čreva (belavá klobáska valčekovej formy, nie je zaúdená ani naložená v soli). Klobáska je nakrájaná na menšie kúsky, zaliatá omáčkou a posypaná kari korením. Servíruje sa na malej papierovej tácke s bielou zemľou alebo hranolčekmi. Autorstvo sa pripisuje Herte Heuwer, ktorá po prvýkrát ponúkla vo svojom bufetovom stánku opečené klobásky s omáčkou z pretlaku, kari a iných prísad 4. septembra 1949. V roku 1959 bola z jej podnetu patentovaná značka tejto špeciálnej omáčky „chillup“ (chilli/kečup). Jej bufet sa rozmáhal, vo svojich najlepších rokoch býval otvorený vo dne i v noci a zamestnával až 19 predavačiek. V rámci našej návštevy Berlína sme navštívili aj moderné Currywurst Museum, koncipované ako multi-mediálny, interaktívny zážitok. Pozreli sme si 3D-mapu mesta s vyznačenými stánkami, v ktorých sa tento pokrm ponúka, ale aj mapu sveta, kde po stlačení tlačidla sa objaví stánek s lokálnymi klobáskami či párkami. V ďalšej miestnosti sme v šuplíkoch a tubách preskúmali prísady kari korenia a v kuchyni s dizajnom z konca 40. rokov 20. storočia sme sa - podobne ako Herta Heuwer – pokúšali namiešať chillup-omáčku. V bistre v tvare kečupovej fľaše sme sa započúvali do pesničiek o currywurst, posedeli sme si na gauči, ktorý vyzerá ako slávna klobáska a dobre sme sa zabavili aj v suvenírovom obchode so všelijakými humornými predmetmi. A napokon sme samozrejme túto špecialitu aj okoštovali. Takže keď najbližšie pôjdete do Berlína, „curry up!“ aj do tohto múzea!

Ingrid Fux

ALEXANDER A OLGA JABLOKOVCI

Komorný koncert večer 16. apríla 2015 v sále nášho kultúrneho spolku, obsadenej do posledného miesta, splnil všetky očakávania prítomných.

Koncertný majster ALEXANDER JABLOKOV a jeho dcéra, pianistka OLGA JABLOKOVÁ predniesli klasický repertoár s vysokou virtuozitou a vycibreným muzikálnym cítením.

Husľový virtuóz Alexander Jablokov so svojou dcérou Oľgou

Fotografie: Ingrid Fux

Alexander Jablokov sa na Konzervatóriu P. I. Čajkovského v Moskve špecializoval na husľovú techniku Davida Oistracha, dlhé roky hrával ako primárius Trávníckovho kvarteta a dnes účinkuje ako sólista s rôznymi orchestrami, napríklad Slovenskou filharmóniou, Capellou Istropolitana a inými telesami. Založil vlastný Komorný orchester „Kammer Virtuosi“, s ktorým pravidelne hostuje doma i v zahraničí, orchester nahráva a produkuje v gramofónovej spoločnosti Naxos.

Hudba však pulzuje v žilách celej rodiny Jablokovovcov, pretože všetky deti pokračujú v otcových šľapajach. Dcéra Oľga ako vynikajúca pianistka je členkou Slovenského festivalového orchestra, ktorý vedie jej brat Vladimír a pravidelne účinkuje v Írsku. Spolu s otcom sú obľúbení nielen na Slovensku, ale aj v Čechách, Rakúsku, Poľsku, ale hlavne v Nemecku. Synovia Andrej a Anton - všestranní huslisti, účinkujú s orchestrami v Nemecku, Rakúsku a Írsku, hostujú v rôznych hudobných formáciách a venujú sa aj sólistickej činnosti doma i v zahraničí.

Veľkým prínosom tohto koncertu bola už tradičná účasť prominentných rakúskych

umelcov, čím sme znova zdôraznili rakúsko-slovenské kultúrne prepojenie a tiež týmto hosťom prezentovali našu umeleckú špičku. Naše pozvanie na koncert prijali: jedna z najúspešnejších a najobľúbenejších operetných a muzikálových hviezd, diva **Dagmar Koller**, medzinárodne uznávaný dirigent **Günter Neuhold** a jeho manželka, pianistka **Emma Schmidt**, recenzentka, libretistka, herečka **Manuela Miebach** a dirigent **Adrian Manz**, ktorí jednoznačne kladne hodnotili kvality našich umelcov. Podľa ich vyjadrení boli výkony Jablokovcov na vysokej medzinárodnej úrovni. Po prídavku P. I. Čajkovského Melódia op. 42 Nr. 3 si umelci vyslúžili frenetický potlesk a uznanie od prítomného publika. Pri tradičnom poháriku vína sa s hosťami rozprúdila dlhotrvajúca neformálna beseda, ktorú Dagmar Koller uzavrela slovami a vyjadrením v našej kronike, že na taký výborný koncert a do takej priateľskej atmosféry s našim publikom sa rada vráti znova.

Niekoľko viet od prítomných hostí

Manuela Miebach, operetná speváčka, herečka, hudobná recenzentka, libretistka:

Už dlhší čas pracujem na veľkom projekte, nanovo v ňom spracúvam biografiu

Ludwiga van Beethovena, ktorý mal blízky vzťah aj k Slovensku. Hlavnou témou môjho diela je jeho vzťah k Jozefíne Brunšvikovej, tajomnej, dlhoročnej „nesmrteľnej milenke“, ako ju nazýva v početných milostných listoch. Beethoven sa s rodinou grófa Brunšvika bližšie spriatelil v roku 1800 a navštevoval ho v jeho kaštieli v Dolnej Krupej, kde sa zoznámil aj s početným príbuzenstvom a hosťami rodiny.

O tom, či „tou pravou, nesmrteľnou“ bola práve grófka Jozefína, sa vedú mnohé diskusie. Faktom zostáva, že ona a jej sestra Terézia, ktorá sa dlho túžila vydať za Beethovena, sa narodili v Bratislave a s Beethovenom sa stretávali v rodovom sídle v Dolnej Krupej. Svedčí o tom aj mnoho listov pochádzajúcich z obdobia, keď Jozefína odozvala a rodina tvrdo zasahovala do jej vzťahu s Beethovenom. Ani na jednej zo skladieb, ktoré pre ňu skomponoval, nesmelo byť jej meno. Bolo to spoločensky neprípustné.

Vdovu Jozefínu nakoniec vydali po druhý raz a kruto strelali za jej ľubostný vzťah s umelcom. Na svet však prišlo Beethovenovo jediné i jedinečné operné dielo Leonora – Fidelio, v ktorom hudbou vyjadril všetko... Dokonca aj nenaplnenú lásku.

V mojej publikácii sa taktiež venujem obdobiu druhého manželstva Jozefíny Brunšvikovej s estónskym barónom Christophom von Stackelbergom a vzťahu k jej dcére Minone. Na základe rešerši sa mi podarilo dostať sa k materiálom, ktoré odкрývajú úplne nové fakty a zistenia z Beethovenovho súkromného života.

Pri tejto príležitosti by som rada dala do pozornosti túto knihu, ktorá vyjde vo vydavateľstve Novum Verlag – Deutschland, Österreich & Schweiz a objaví sa na knižnom trhu v novembri tohto roku. V prípade záujmu ju rada predstavím aj v RSKS.

V zaplnenom hľadisku v prvom rade tleskali umelcom aj (sprava doľava): Dagmar Koller, Adrian Manz, Manuela Miebach, Günter Neuhold, Emma Schmidt a Edith Veith

Dagmar Koller, rakúska operetná a muzikálová diva a herečka vyjadrila svoj vzťah k Slovensku:

So Slovenskom ma spája veľmi plodná spolupráca. Vydala som tu niekoľko mojich platní a veľmi úspešné CD On Broadway. Spolupráca s Orchestrom Slovenského rozhlasu bola úžasná, celý 80-členný orchestr vytvoril fantastický rámec a neopakovateľnú atmosféru celého úspešného projektu. Taktiež som niekoľkokrát navštívila Bratislavu s mojím manželom Helmutom Zilkom, ktorý sa v r. 1990 stal čestným občanom Bratislavy. Na toto obdobie a na stretnutie s mnohými milými ľuďmi mám krásne, nezabudnuteľné spomienky. Teší ma, že som tu dnes mala možnosť zúčastniť sa tohto vynikajúceho koncertu. Na takéto podujatie prídem rada aj nabudúce.

Emma Schmidt, koncertná pianistka

Koncertom huslistu Saša Jablokova a jeho dcéry klaviristky Olgy vo vašom kultúrnom spolku som bola mimoriadne nadšená a zanechal vo mne hlboký dojem. Olga, ktorú som poznala ešte ako mladé dievča, sa vypracovala na suverénnu pianistku a svojou senzibilitou je nielen výborná sólistka, ale aj citlivá a vnímavá komorná hráčka. Mám veľa pekných hudobných spomienok na koncerty na Slovensku, kde som so Sašom Jablokovom účinkovala nielen ako koncertné duo, ale aj ako s primáriusom Trávníčkovho kvarteta. Moja vďaka patrí aj Edith Veith-Mistričkovej, vtedajšej pracovníčke Slovkoncertu, ktorá všetky koncerty výborne organizovala. Toto všetko prispelo k nášmu dlhotrvajúcemu priateľstvu s ňou, čo ma ako Rakúšanku hlboko spája s našou susednou krajinou. Sašovi a jeho deťom prajem veľa ďalších umeleckých úspechov.

Adrian Manz, prvý kapelník a dirigent divadla Theater an der Wien

Celá Viedeň je historicky prepojená spoložitím niekoľkých národností a Slováci a Česi ako najbližší susedia k nej od nepamätí neodmysliteľne patria. Na každom kroku sa tu stretáme so stopami mnohoročných čulých pracovných a rodinných prepojení, čoho dôkazom sú aj mnohé priezviská či názvy v meste. Prvé pracovné stretnutia so Slováckmi a Čechmi som mal po potlačení Pražskej jari v r. 1969, keď sa do nášho novovznikajúceho súboru dostalo niekoľko talentovaných baletných umelcov z Československa a niektorým z nich, ako napr. Milanovi Hatalovi, sa vďaka ich majstrovstvu, húževnatosti a cieľavedomej práci na sebe podarila úspešná sólová dráha.

S potešením som prijal pozvanie na koncert v RSKS a som nadšený výkonom huslistu Jablokova a klavírnym majstrovstvom Jablokovovej. Teší ma, že umelci zo Slovenska majú možnosť prezentovať svoje umenie na všetkých úrovniach. ■

Jana Gregor-Rogler

ŠTEFAN SKRÚCANÝ A JEHO KOMORNÁ SHOW

Vo štvrtok 28. mája 2015 patril pravidelný spolkový večer komornej šou Štefana Skrúcaného. Tesne pred jej začiatkom nám ochotne zodpovedal na pár otázok.

Zaujímalo by nás, aký máte pohľad na Viedeň a či ste sa už stretli so spoločenstvom Slovákov tu žijúcich?

Vo Viedni som bol niekoľkokrát, vo vašej slovenskej komunite som prvý raz. Vystupoval som v Badene ešte za socializmu, vtedy som bol vo Viedni po prvýkrát. Dnes je to pre mňa milé stretnutie, cítim v tom, že Viedeň sa nám od revolúcie v roku 1989 opäť priblížila. V čase železnej opony sme mali v Bratislave pocit, že Viedeň je pomaly na konci sveta, hoci bola vzdialená len kúsok. Dnes mnohí moji kolegovia bývajú v Rakúsku v dedinkách neďaleko hraníc a často sú v centre Bratislavy rýchlejšie ako tí, ktorí bývajú na druhom konci mesta. Vzťahy medzi Slovenskom a Rakúskom vnímam ako návrat k tomu overenému modelu minimálne strednej Európy. Bolo by fajn, keby si Viedeň, ale aj Budapešť uvedomili, že Bratislava bola korunovačným mestom. Bolo by aj úžasné, keby Bratislava a Viedeň boli zas prepojené električkou ako v časech Rakúsko-Uhorska, keď každý Prešpurák vedel okrem slovenčiny aj po nemecky a po maďarsky.

Keďže je Bratislava teraz blízko, mohli by si aj viedenski Slováci odskočiť na nejaké vaše predstavenie do divadla. Čo by ste odporučili?

Ja som bol vždy tak trochu samorast a na voľnej nohe. V divadlách som hrával ako hosť hlavne v muzikáloch u Jožka Bednárika. Momentálne v divadle nehrám. Veľa rokov som hral za skôr benefičné honoráre, na Slovensku sa hovorí, že divadlo je najdrahší koníček. Dnes som už vo veku, keď si vážim každú voľnú chvíľu a kvôli jednému obrazu nechcem stráviť celý večer v divadle, radšej budem s mojimi blízkymi. Preto som ochotný prijať len hlavnú úlohu, v ktorej sa môžem prezentovať a potom si pozvať na predstavenie rodinu a známych.

A čo televízia, mnohí aj tu vo Viedni sledujú seriál Panelák, v ktorom hráte.

Panelák sa už končí, ale momentálne ma môžu diváci vidieť v Českej televízii. Robím na Barrandove, účinkujem v česko-slovenskej zábavnej show Hvězdy na Barrandove. A dúfam, že od nového roka bude ďalší zábavný cyklický program, práve sa o ňom rokuje. S kolegom Miroom Nogom sme sa vytratilí už pred desiatimi rokmi, neviem presne ani prečo, ale televízie si asi nechcú páliť prsty so slovenskou politickou satirou...

V komornej šou, ktorá nasledovala po interview, nás Štefan Skrúcaný vtipným rozprávaním a spievaním previedol viacerými obdobiami svojej umeleckej kariéry. Jeho zážitky nás preniesli do čias, keď väčšina

Štefan Skrúcaný pri vypočítavaní životných fáz mužů

z divákov bola v mladšom veku. Počas predstavenia sme sa nielen spokojne usmievali a predstavovali sme si ho s kedysi bohatými kučerami vlasov, ale doslova hlasno smiali. Štefan Skrúcaný spomenul vtipné historky zo zákulisia festivalu slovenskej populárnej piesne Bystričké zvony, na ktorý si aj ja dobre pamätám, a perfektným napodobnením hlasu oživil spomienku na režiséra festivalu Ivana Krajíčka. Potom sa prejavil aj ako výborný imitátor Karla Gotta, zaspieval jeho hit „Kávu si osladím“. Spolu s ním spievalo celé preplnené hľadisko, ktoré v tom momente celkom zabudlo na starosti všedného dňa. Pretože sme boli v Rakúsku, predviedol nám, ako perfektné vie jódlovať – v piesni Jiřího Korna „Můj dědeček mě učíval jódlovat“. Medzi spevom sa s nami Štefan Skrúcaný podelil o veselé príhody zo spolupráce s kolegami – Jarom Filipom, Miroslavom Žbirkom a ďalšími. Vynikajúco stvárnil aj Pánov hercov, ktorých hlasy máme ešte všetci v pamäti: Mikuláša Hubu, Viliama Záborského, Gustáva Valacha a i. Dojímavá bola aj spomienka na Karola Duchoňa, na jeho nezabudnuteľnú pieseň „V dolinách“, ktorú možno označiť za neoficiálnu slovenskú hymnu. Už prvé tóny v podaní tohto pre nás večne mladého slovenského herca niektorým vtisli do očí slzy...

Po skončení programu obľahli herca najmä jeho fanúšičky

Na záver sa Štefan Skrúcaný poďakoval za pozvanie. A svoj odkaz pre divákov i čitateľov Pohľadov zhrnul do tejto myšlienky: „Vzájomným poznávaním Slovákov, Rakúšanov, Maďarov, ale aj Čechov a ďalších národov a uvedením si spoločnej histórie budeme vedieť čeliť nebezpečenstvám, ktoré prichádzajú z ostatných častí sveta, ako aj kultúrovanej komunikáciou a kultúrou, ktoré vždy boli sprievodným znakom starej Európy.“ ■

Edith Veith, Ingrid Fux

NÁŠ KONCERT V RÁMCI

Dostať ponuku a možnosť prezentovať sa v rámci Wiener Festwochen nie je príležitosť každodenná, a preto sme k nej pristupovali s plnou vážnosťou a zodpovednosťou a brali sme to ako veľké uznanie a dobrý ohlas na činnosť nášho spolku v tunajšom kultúrnom dianí.

BEZIRKSVORSTEHUNG
IN MARIAHILF

Na pódium práve vystúpili Terézia Kružliaková a Martin Babjak, na klavíri ich sprevádza Daniel Buranovský

S touto ponukou nás oslovila zástupkyňa starostu 6. viedenského obvodného úradu Mariahilf pani Vlasta Osterauer-Novak. Keďže sídlime v ich obvode, všimla si našu aktívnu kultúrnu činnosť, a to nielen pre zhodu lokality, ale aj preto, že ona sama má pôvod na Slovensku a už niekoľko rokov je aj členkou nášho spolku. Wiener Festwochen sú jednou z najväčších kultúrnych udalostí v Rakúsku s nesmierne veľkým medzinárodným ohlasom, preto sme do festivalového programu pripravili koncert so špičkovým obsadením. V koncertnej sále Obvodného úradu Mariahilf tak 8. júna 2015 odzneli okrem štandardného klasického repertoáru aj skladby slovenských autorov v interpretácii našich popredných vokálnych a inštrumentálnych umelcov: mezzosopranistky **Terézie Kružliakovej**, členky Opery SND Bratislava, koncertného speváka, barytonistu **Martina Babjaka** a klavírneho virtuóza a pedagóga prof. **Daniela Buranovského**.

Obecenstvo, z veľkej časti rakúske, prijalo tento koncert s nevšedným nadšením a ocenením umeleckých kvalít účinkujúcich, za čo ich odmenilo dlhotrvajúcim potleskom. Vysokú umeleckú úroveň koncertu potvrdzujú aj vyjadrenia niektorých divákov a veľmi dobrá kritika rakúskej recenzentky Manuely Miebach v jednom z najuznávanejších medzinárodných muzikologických časopisov pre vážnu hudbu DER NEUE MERKER.

Touto cestou sa chceme poďakovať za spoluorganizáciu koncertu a priateľskú podporu Obvodnému úradu Mariahilf: starostovi **Markusovi Rumelhartovi**, ktorý

sa síce na koncerte nemohol zúčastniť, ale osobne prišiel pozdraviť umelcov i organizačný tím tesne pred začiatkom podujatia, ako aj pani **Vlaste Osterauer-Novak** a **Ottovi Steinbachovi**. Veríme, že tento dobrý začiatok našej spolupráce bude mať aj ďalšie úspešné pokračovanie.

Pani **Vlasty Osterauer-Novak**, zástupkyňa starostu 6. viedenského obvodného úradu Mariahilf, sme sa opýtali:

Ihre erste Eindrücke - wie finden Sie den heutigen Abend?

Es war wirklich toll. Ich habe so gezittert, die Stimmung war fesselnd.

Sie waren die treibende Kraft, damit diese Veranstaltung stattfinden kann. Könnten Sie uns sagen, welche Gründe Sie dazu bewegt haben?

Ich bin Mitglied des Slowakisch-Österreichischen Kulturvereins. Leider komme ich halt selten dazu die Programme zu besuchen, aber ich kenne das ganze Organisationsteam rund um Frau Veith, die Obfrau Frau Konrad sowie die Sekretärin Frau Žalneva. Mein Mann geht regelmäßig zu den diversen Veranstaltungen, die der ÖSKV organisiert.

Bei einer Begegnung ist auch die Zusammenarbeit mit Frau Veith entstanden. Dank Ihre Organisation und der finanziellen Unterstützung seitens des Magistrats und des Bezirksvorstehers war es möglich so ein schönes Konzert im Rahmen der Wiener Festwochen zu arrangieren.

Es freut mich, dass auch die Künstler mit den ganzen Rahmenbedingungen in unserem Saal im Magistrat zufrieden waren und solche tollen Leistungen gebracht hat und nicht

Fotografie: Ingrid Fux

Počas koncertu sa v hladisku vytvorila skvelá atmosféra

WIENER FESTWOCHE

Z bulletinu Wiener Festwochen 2015

zu Letzt, dass die Publikum so zahlreich erschienen und den ganzen Saal voll war. Ich hoffe, dass wir auch in Zukunft weiter im Kontakt bleiben und so eine unbeschreibliche Veranstaltung auf die Beine bringen.

Ingrid Konrad, predsedníčka Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku, k tomu dodáva:

Hovorili ste s pani Vlastou Osterauer-Novak o možnostiach ďalšej spolupráce medzi RSKS a Obvodným úradom Mariahilf? Zatiaľ konkrétne ešte nie, ale úspech koncertu nám otvoril dvere aj k Wiener Festwochen. Podstatné je, že touto spoluprácou sme sa prvýkrát predstavili ako minorita na pôde 6. viedenského okresu. To, že tam sú naše spolkové priestory, a to od roku 1992, nie je obyvateľom tohto okresu známe. Zviditeľnili sme sa a v takýchto podujatiach by sme chceli každopádne pokračovať.

Aký bol tvoj dojem z koncertu a publika? Som presvedčená, že úroveň koncertu prevýšila očakávania rakúskeho publika. Ja osobne som bola atmosférou koncertu a jeho úrovňou doslova unesená. Okresný úrad má k dispozícii krásnu miestnosť, všetkých očarili tóny známych melódií – hudba sa rozliehala z otvorených okien po širokom okolí – krásny príspevok slovenských umelcov do viedenského kultúrneho leta.

O svoje dojmy sa s nami podelili aj viacerí účastníci koncertu:

Bol to veľmi silný a krásny zážitok. Dojmy z neho si budem dlho uchovávať.

p. Salisová

Bola to nádhera. Nedá sa to inak komentovať, len ako NÁDHERA!

Andrea Kružliaková

Koncert bol na veľmi vysokej úrovni, a predsa v atmosfére takého „rodinného“, uvoľneného ducha. Z obidvoch účinkujúcich (hlavne z Martina Babjaka!) vyžarovala úžasná charizma. A tiež Terézia Kružliaková je veľmi príjemná osoba, žiadna namyslená umelkyňa. Krásny výber piesní, od tých najklasickejších až po moderné, čo s ich hlasmi vyznievalo úžasne! Taký koncert by sa mohol ešte niekedy zopakovať.

Viera Hilschler

Cítili sme sa tu veľmi dobre, publikum bolo vynikajúce a prijalo nás ohromne. Cítila som, ako celá atmosféra postupne gradovala. Mali sme to naplánované tak, že zo začiatku to bolo trochu vážnejšie a potom sa to tak postupne uvoľnilo, a videla som, ako to chvenie publikum pociťovalo s nami.

Účinkujúca sopranistka
Terézia Kružliaková

Veľmi pekné, ďakujem za nezabudnuteľný zážitok.

Helena Billand

Na tento večer dlho nezabudnem. Krásny spev i hudba a vynikajúce zloženie programu. V niektorých pasážach to celé len tak vibrovalo a mala som sto chutí vznášať sa tanečným krokom. No a ten fantastický klavírny sprievod pána Buranovského, človeku behali po tele až zimomriavky. Bolo ohromné počúvať, ako celú tú situáciu vie vygradovať. Nezabudnuteľné!

Diváčka

Nakoľko som dnes nebola úplne fit, rozmýšľala som, či na koncert prísť. Som však rada, že som tak urobila, pretože táto hudba ma takpovediac znovu postavila na nohy a dodala mi veľa síl. Bol to neopísateľný zážitok a balzam na dušu. Už sa síce skončil, ale tie tóny mi stále znejú v ušiach. Kombinácia nádherných tónov a nádherných ľudí bola neopakovateľná. Bola by som rada, keby sa toto stretnutie s umelcami zopakovalo napríklad aj na vianočnom koncerte.

Olga Babušiová

Es war ein unvergesslicher Abend und eine fantastische Atmosphäre. Ich bin begeistert von den bezaubernden Stimmen, die heute Abend gesungen haben. Das war wirklich eine Topleistung.

Zuschauerin

Es war ein sehr schönes Konzert. Wir sind Opernliebhaber und waren schon in der Oper in Bratislava – sowohl im alten Gebäude als auch im neuen Haus. Wir haben dort sowohl klassische als auch modernere Stücke

8 JUNI
montag

18.30 Uhr
Wiener Festwochen 2015:
small metal objects

Schauspiel

Konzept und Inszenierung Bruce Gladwin
Gastspiel Back to Back Theatre, Geelong/Australien
ZuschauerInnen nehmen auf einer Tribüne Platz, Kopfhörer lassen die unmittelbare Umgebung akustisch ganz nah heranrücken. In den Fluss von Geräuschen, Klängen und vorbeiliegenden PassantInnen mischt sich, subtil im Geschehen verborgen, die Handlung: Es geht um ein geplantes Geschäft. Im Spannungsfeld zwischen Flaneuren, PerformerInnen und ZuschauerInnen findet frapierend unterhaltsam ein so nie erlebtes Schauspiel statt.
Weitere Vorstellungen: 9., 10., 11.6. um 16 und 18.30 Uhr
Infos und Karten: Festwochen Service: 01 589 22 22
www.festwochen.at, Karten: 28 Euro
6., Mariahilfer Straße bei Neubaugasse und Amerlingstraße

19 Uhr
Slowakische Opernklänge

Musik

in der Slowakei erfolgreich, erobert das Geschwisterpaar Martin Babjak (Bariton) und Terézia Kružliaková (Mezzosopran) Mariahilf mit Stücken von W. A. Mozart, L. Bernstein, G. Gershwin, E. Kálmán und slowakischen Komponisten. Sie werden von Daniel Buranovský am Klavier begleitet.
Festsaal der Bezirksvorstehung, 6., Amerlingstraße 11

KUNST MIT 6 – www.mariahilf.wien.gv.at

gesehen. Am heutigen Abend haben wir die Auswahl der Lieder sehr geschätzt.

Heppaar aus Wien

Ich war schon ein paar Mal bei einem Konzert in der Otto-Bauer-Gasse und freue mich über die heutige Spitzenleistung! Ich werde sehr gerne auch nächstes Mal zu einem solchen Ereignis kommen. Danke!

Zuschauer

Seit 1996 hat unser Verein seinen Sitz im 6. Wiener Bezirk. Mariahilf ist ein vielfältiger, bunter und kreativer Bezirk, was sich auch in seinem Bezirksfestwochenprogramm widerspiegelt. Heuer hat sich der Österreichisch-Slowakische Kulturverein zum ersten Mal an diesem beteiligt - im Rahmen der 63. **Mariahilfer Bezirksfestwochen** organisierte er mit freundlicher Unterstützung vom Bezirksamt des 6. Wiener Bezirks ein Konzert. Im Festsaal des Amtshauses präsentierten sich ausgezeichnete und erfolgreiche slowakische Künstler: das Geschwisterpaar Terézia Kružliaková (Mezzosopran) und Martin Babjak (Bariton) und Daniel Buranovský am Klavier. Das Konzert kam nicht nur bei unseren Vereinsmitgliedern, sondern auch bei österreichischen Besuchern - den Bewohnern des sechsten Bezirks - gut an. An dieser Stelle möchten wir für die Zusammenarbeit des Bezirksamts danken - dem Bezirksvorsteher Markus Rumelhart, der leider nicht am Konzert teilnehmen konnte, jedoch persönlich vor Beginn der Veranstaltung die Künstler und das organisatorische Team begrüßte, und der Stellvertreterin des Bezirksvorstehers Vlasta Osterauer-Novak und dem Herrn Otto Steinbach. Wir glauben daran, dass wir auch in Zukunft weiter zusammen arbeiten werden.

BLACK & WHITE

V Slovenskom inštitúte vo Viedni 22. apríla 2015 slávnostnou vernisážou otvorili výstavu unikátnych fotografií Friedensreicha Hundertwassera, ktoré ešte nikdy doteraz neboli zverejnené. Fotografie urobila vtedajšia študentka ŠUP-ky, dnes známa slovenská reštaurátorka a akademická maliarka Mária Bidelníková. Pochádza z umeleckej rodiny, jej bratranec je uznávaný rakúsky výtvarník Walter Schmogner, ktorého ateliér v 70. rokoch minulého storočia susedil s ateliérom F. Hundertwassera. Do tohto priateľského kruhu sa dostala študentka fotografie Mária a postupne pozvala do Bratislavy okrem bratranca aj maestra Hundertwassera a zoznámila ho so svojim profesorom Rudolfom Filom.

Postupne vzniklo množstvo fotografií z jeho pobytu v Bratislave, ale aj z ateliérov vo Viedni a Benátkach. Fotografie boli súčasťou doteraz neznámeho archívu. Náhodne sme sa minulý rok

SPOMIENKY NA FRIEDENSREICHA HUNDERTWASSERA OČAMI SLOVENSKEJ UMELKYNE MÁRIE BIDELNÍKOVEJ

Fotografie: Andrea Pitoňáková
Heidelinde Trimmel (dcéra F. Hundertwassera) a Mária Bidelníková počas vernisáže

dohodli na výstave týchto fotografií v meste, kde sa nachádza aj množstvo domov a budov, ktoré Hundertwasser projektoval, ako napr. Hundertwasserhaus Wien, Kunst Haus, ale aj budova Müllverbrennungsanlage Spittelau.

Pred vernisážou sa stretla riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová s riaditeľkou Kunst Hausu vo Viedni Bettine Leid a marketingovou riaditeľkou Evou Engelberger, ktoré sa rozhodli propagovať fotografie aj našu výstavu vo svojich kapacitách, a tak pripraviť Márii Bidelníkovej väčší priestor na prezentáciu unikátnych fotografií.

Kurátorkou výstavy, ktorá okrem fotografií ponúka aj maľby Márie Bidelníkovej, bola Iveta Ledecká, kunsthistorička a majiteľka galérie Zoya Elesko.

Na vernisáži sa stretli členovia veľkej umeleckej rodiny Bidelníkovcov: speváčka Marcela Laiferová, ktorá ju otvorila šansónmi v sprievode klaviristu Lubomíra Dolného, Walter Schmogner, dcéra Friedensreicha Hundertwassera Heidelinde Trimmel, vnučka maestra Yuka, vedenie Kunst Hausu, množstvo umelcov z Rakúska, novinári, zástupcovia ORF a početná verejnosť.

Výstavu otvorila riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová a tvorbu autorky prezentovala kurátorka Iveta Ledecká. Eva Engelberger priblížila osobnosť Friedensreicha Hundertwassera a po slávnostnom otvorení nasledovali rozhovory a spomienky do neskorých nočných hodín.

Výstava bola mimoriadnou udalosťou, ktorá dokazuje význam a prepojenie našich spoločných dejín, rodinné putá slovenských a rakúskych umelcov, ako aj vzájomnú kultúrnu výmenu tých najhodnotnejších diel umelcov Slovenska a Rakúska. Zároveň otvára priestor na nové vnímanie osobností F. Hundertwassera a jeho vzťah k SR. Deň po vernisáži navštívila Slovenský inštitút jeho manželka a zaspomínala na jeho vzťah k Bratislave, zdôverila sa, že ona sama sa následne potom začala učiť slovenčinu. ■

*Alena Heribanová,
riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni*

Vernisáž výstavy "Black&White" v Slovenskom inštitúte vo Viedni

Foto: Mária Bidelníková

Friedensreich Hundertwasser v Bratislave

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO V NAŠOM SPOLKU

Veľmi si ceníme, že v našom spolku prvýkrát hosťovala Činohra Slovenského národného divadla z Bratislavy. Na začiatku bol tip na úspešnú divadelnú hru, telefonát a stretnutie s vedúcou umeleckej prevádzky pani Kristínou Letenayovou. Azda zavážila aj profesionalita činnosti spolku a jej dobrý ohlas medzi kultúrnou verejnosťou, vnímavé, vyspelé publikum – a SND prijalo naše pozvanie.

Fotografie: Ingrid Fux
Záverečná kľučka (zľava): Ľubomír Paulovič, Zdena Studenková, Mária Kráľovičová a Peter Brajerčík

Vnedeľu 26. apríla v Theater Freie Bühne uviedla Činohra SND pôvodnú pôvodnú slovenskú hru autorskej dvojice Valérie Schulczovej a Romana Olekšáka LENI, ktorá zaujala svojou netradičnou témou, ako i kompozične a režijne zaujímavou spracovanou inscenáciou režisérky Valérie Schulczovej. Režisérka využila kamery, priame nakrúcanie, videozáznamy na portáli, dvojitú scénu, niektorých účinkujúcich umiestnila do hľadiska a pod. Dej je o fiktívnom stretnutí dvoch skutočných ľudí, legendárneho amerického moderátora Johnnyho Carsons, ktorého populárna talkshow patrila tridsať rokov v Amerike k najobľúbenejším. Pozvanie do relácie prijala kontroverzná Leni Riefenstahlová, „dvorná režisérka“ Adolfa Hitlera, ktorá tvrdila, že ju vždy zaujímala len krása a nikdy nie politika. Bola obdarená výnimočným talentom, mala možnosť pracovať v Hollywoode, ale zostala v Nemecku a začala nakrúcať pre Hitlera. S porážkou Tretej ríše však prichádza aj jej osobný pád. Ostáva človekom, ktorý dal svoj talent do služieb moci.

Dej sa začína rokom 1974, Johnny je na vrchole kariéry a Leni v Amerike prezentuje svoj prvý projekt od porážky Nemecka – knihu fotografií z Afriky – Last of Nabu. Johnny však vie, že divákov najviac zaujíma nie jej umenie, ale jej minulosť, čo neprekryva ani jej začínajúci vzťah s asistentom Horstom, ktorý je od nej o tridsať rokov mladší. Johnny odhaluje

jej postoje k fašizmu a holokaustu a akú veľkú cíti vinu. Hustú atmosféru talkshow ešte viac vyhróti nemecká diváčka Bertha, ktorá trávi dovolenku so skupinou dôchodcov v USA. Jej neplánovaný vstup do nakrúcania len otvorí ďalšie otázky. Aká je zodpovednosť umelca za svoje dielo? Aká je hranica medzi posluhovaním ideológii, aktívnou spoluúčasťou na budovaní režimu a umeleckou tvorbou? Je možné prevziať zodpovednosť za dobu, v kto-

Po predstavení si herci radi zapozývajú s členmi nášho spolku

rej tvoríme? Johnny Carson sa chce dozvedieť čo najviac a nebojí sa dotknúť tých najosobnejších tém. Netypický životný príbeh.

Treba spomenúť aj herecké výkony štvorice účinkujúcich. Aj keď malú, ale štandardne podanú rolu Horsta Kettnera stvárnil **Peter Brajerčík** – ako hosť, úlohu typického amerického talkmastera gestom, spôsobom reči a celkovým výrazom vynikajúco a autenticky stvárnil **Ľubomír Paulovič** (Johnny Carson), charakterove výstižne vykreslenú postavu nemeckej turistky

perfektne zvládla i vo svojom úctyhodnom veku **Mária Kráľovičová** (Bertha). Avšak v hre dominovala hlavná protagonistka Leni v podaní **Zdeny Studenkovej**, ktorá sa majstrovsky a absolútne profesionálne zhostila tejto náročnej postavy a podala nezabudnuteľný herecký výkon. Úloha bola písaná priamo na ňu a právom si zaslúžila Cenu Dosky 2014 v kategórii za najlepší ženský herecký výkon sezóny 2013/2014.

I keď príprava, zabezpečenie a realizácia programu bola mimoriadne náročná po stránke organizačnej a technickej, splnila svoj účel. Ohlasy divákov boli veľmi pozitívne, že po sérii úspešných komédií, sme do nášho dramaturgického plánu zaradili inscenáciu vážnejšieho žánru a hlavne možnosť privítať na pôde nášho spolku Činohru Slovenského národného divadla s takými vynikajúcimi a obľúbenými hercami. ■

Spracovala: Edith Veith

Zdroje: http://www.snd.sk/?cinohra&predstavenie=02_1eni

Jozef Macura

NA NÁVŠTEVE U CISTERCIÁNOV

Na tradičnom júnovom výlete sa členovia a priatelia RSKS vybrali autobusom do okolia Viedne. Aj tentoraz, v sobotu 20. júna 2015, nás sprevádzala Janka Gregor-Rogler. V autobuse panovala, ako vždy, výborná nálada. Niektorí sa tešili, že sa po roku znova vidia, ale takisto aj zo stretnutia s tými, čo s nami cestovali po prvýkrát.

Naším prvým cieľom bol **kláštor Heiligenkreuz** s jedným z najstarších kostolov v Rakúsku. Heiligenkreuz sa nachádza neďaleko Viedne, je ukrytý v údolí Viedenského lesa. Vstup na nádvorie kláštora je impozantný, ohromujúci. Všetko to tu dýcha takmer 900-ročnou históriou. Nasledovala prehliadka nádvorí a aj samotného kláštora. Janka Gregor-Rogler nás svojím pútavým rozprávaním vrátila ďaleko do minulosti, do čias vzniku kláštora a rádu cisterciánov. Na stenách chodieb obdivujeme obrazy a výjavy zo života sv. Bernarda z Clairvaux, duchovného otca rádu, dozvedáme sa o tom, ako bratia cisterciáni žijú a pracujú a o zmysle regule: „Ora et labora – modli sa a pracuj!“ Cez dlhé križové chodby vnútorného nádvorí kláštora sa dostávame do nádherných kaplniek, k fontáne porastenej machom, k hrobkám z čias Babenbergovcov. Po historickej prehliadke sme sa stretli s cisterciánom pátrom Romanom. Otvorene a často i vtipne odpovedal na naše otázky v kaplnke sv. Bernarda (Bernardikapelle), ktorá inak nie je prístupná verejnosti. Zúčastnili sme sa aj na spoločnej obedňajšej modlitbe s bratmi cisterciánmi v kláštornej kostole.

Po prehliadke kláštora sme sa posilnili výborným jedlom v neďalekej reštaurácii. Pre dažď sme museli vynechať križovú cestu, ale niektorí sa vybrali na miestny cintorín ku hrobke Mary Vetserovej, nešťastne zalúbenej do korunného princa Rudolfa Habsburského.

Foto: Jozef Macura

Prehliadka križovej chodby

Len niekoľko kilometrov nás delilo od smutne známeho **Mayerlingu**, kde ukončili svoj život následník trónu Rudolf a aj mladá Mary, ktorá sa ho rozhodla v tomto čine sprevádzať. Bývalý poľovnícky zámok dnes slúži ako kláštor a kostolík. Sprievodkyňa nám porozprávala napínavý príbeh Rudolfa a tragický koniec jeho životnej púte, mohli sme vidieť originálne fotografie dokumentujúce tragédiu, množstvo osobných Rudolfových predmetov a dokonca aj poškodený sarkofág Mary Vetserovej.

Náš výlet pokračoval do mestečka **Baden**, a to do cukrárne „Süßes vom Feinstem“ na Hlavnom námestí. Majiteľ, pán Herwig Gasser, nám ukázal, kde počas pobytu v Badene býval cisár, a tiež cisársku „Hofbackstube“, kde po prvýkrát pripravili pre cisára jeho obľúbené jedlo – Kaiserschmarrn (po slovensky: cisársky trhanec). Pôvodne to vraj bola skôr nepodarená palacinka. Na malom dvore cukrárne potom demonštratívne pre nás pripravili „originálny Kaiserschmarrn“ a musím priznať, že naozaj chutil znamenite, priam cisársky!

Za všetkých účastníkov ďakujem RSKS za zorganizovanie výletu, Janke Gregor-Rogler za úžasné sprevádzanie a perfektnú organizáciu a našej milé pani Vilme Zúbek, ktorá neustále dokazuje, že vek je len číslo, za humorné „Alt-Wiener-Lieder“, ktoré nám zaspievala do mikrofónu. ■

Novinka

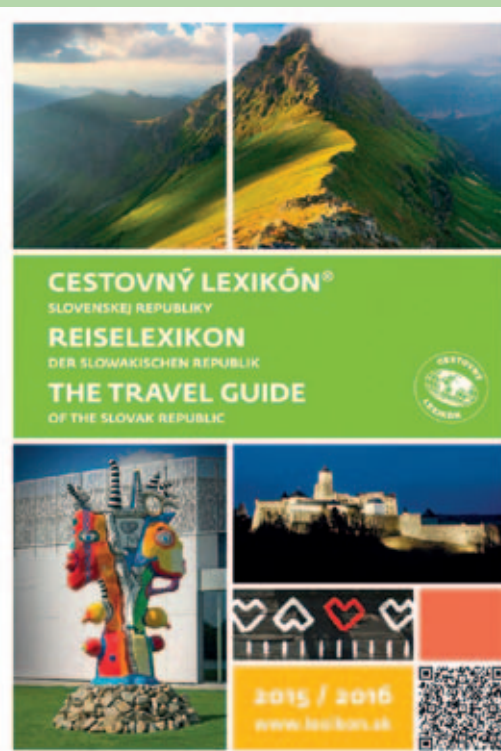
CESTOVNÝ LEXIKÓN SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2015/2016

CYKLISTICKÝ A MOTORISTICKÝ ATLAS SR

Spolahlivý sprievodca
Slovenskom

Práve vyšiel nový Cestovný lexikón Slovenskej republiky 2015/2016 z vydavateľstva Astor Slovakia Welcome Service. Na letnú sezónu prináša už osemnásť raz aktuálne turistické informácie o Slovensku domácej a zahraničnej verejnosti v slovenčine, nemčine a angličtine. Predstavuje naše pamiatky zapísané v zozname UNESCO, národné parky, prírodné

a kultúrne jedinečnosti našej krajiny, národné kultúrne inštitúcie, múzeá, výstavné siene a galérie, historické objekty a osobnosti, ktorých pôvod a život je úzko spojený so Slovenskom, ako aj praktické informácie o cestovaní po Slovensku a ubytovaní. Jedným z najdôležitejších zámerov tvorcov je poukázať na potenciál a bohatú históriu slovenského kúpeľníctva i na ďalšie skryté možnosti ekonomického prínosu pre rozvoj cestovného ruchu v podmienkach Slovenskej republiky. Súčasťou Cestovného lexikónu SR je Autoatlas SR, teraz aj so všetkými funkčnými cyklotrasami.

Autorský kolektív pripravil tohtoročnú ročenku aj ako súčasť prezentačných informačných materiálov, ktoré sú na viacerých medzinárodných podujatiach a výstavách cestovného ruchu, okrem iného aj na slovenskej expozícii na svetovej výstave EXPO 2015 v Miláne.

www.lexikon.sk

RUDOLF SCHUSTER

Fotograf, cestovateľ a spisovateľ

AKO PRAMEŇ ŽIVOTA

Zastupiteľský úrad SR vo Viedni v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Viedni, Honorárnym konzulátom SR v Innsbrucku a Hospodárskou komorou v Tirolsku usporiadali 29. apríla 2015 v popoludňajších a večerných hodinách výstavu fotografií bývalého prezidenta Slovenskej republiky **Rudolfa Schustera** z jeho ciest po Grónsku, Islande, Aljaške, Kamčatke, Kanade, Južnom a Severnom póle pod názvom **Ako prameň života**. Súčasťou vernisáže bola výstava kníh fotografií Rudolfa Schustera, autogramiáda, ako aj premietanie jeho dokumentárnych filmov, ktoré vznikli na atraktívnych miestach sveta.

Výstavu slávnostne otvoril rakúsky spolkový prezident Heinz Fischer. Na vernisáži sa zúčastnili predseda krajinského parlamentu Tirolska Herwig van Staa, slovenský veľvyslanec v Rakúsku Juraj Macháč a honorárny konzul SR v Innsbrucku a predseda Tirolskej hospodárskej komory Jürgen Bodenseer. Podujatie moderovala riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová.

Pri tejto príležitosti sa v Tirolskej hospodárskej komore v spolupráci so ZÚ SR Viedeň uskutočnil investičný seminár pre rakúskych podnikateľov pod názvom „How to invest in Slovakia?“, ktorý spoločne otvorili veľvyslanec SR Juraj Macháč a prezident Tirolskej hospodárskej komory Jürgen Bodenseer.

Na vernisáži vystúpilo s úspechom hudobné duo Peter Niňaj a Robert Puškár, známe z televíznej obrazovky z mnohých talkshow ako „Páni bratia“, multiinštrumentalisti, ktorí boli už v detstve známymi ako zázračné deti (vo veku štyroch rokov spoluúčinkovali s orchestrami ako sólisti). Aj ich virtuozita prispela k ďalším rokovaniam s konzulom SR J. Bodenseerom a návrhom podobných podujatí v regióne, kde navyše pôsobí množstvo Slovákov.

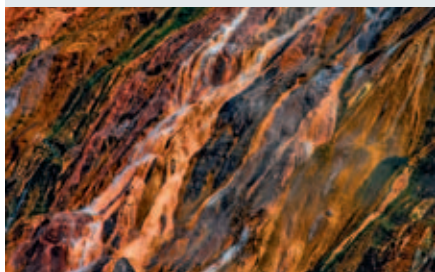
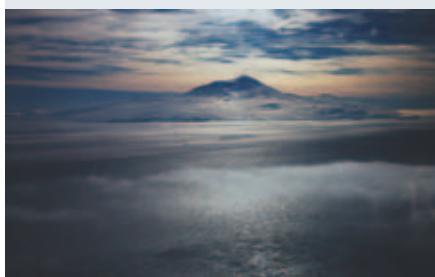
Na vernisáži sa zúčastnili popredné osobnosti spoločenského, politického a kultúrneho života Tirolska, prítomný bol tím lekárov, ktorí zachraňovali ex-prezidentovi život v roku 2000, novinári, aj televízia ORF Tirol. ■

*Alena Heribanová,
riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni*

Foto: Andrea Pitoňáková

Ex-prezident Rudolf Schuster so spolkovým prezidentom Rakúska Heinzom Fischerom

Z fotografickej tvorby Rudolfa Schustera

Honorárny konzul SR v Tirolsku Jürgen Bodenseer, veľvyslanec SR v Rakúsku Juraj Macháč, riaditeľka SI vo Viedni Alena Heribanová, spolkový prezident Rakúskej republiky Heinz Fischer, ex-prezident SR Rudolf Schuster a jeho rodinný príslušník

Z fotografickej tvorby R. Schustera

Foto: Andrea Pitoňáková

JÁN ADAM RAYMAN

Koncom 80. rokov 17. storočia sa vážený prešovský občan Ján Rayman, správca lekárne, oženil s Alžbetou Rothovou, dcérou prešovského richtára Jána Rotha. Z tohto manželstva pochádza jediné dieťa, syn Ján Adam, ktorý sa narodil 23. apríla 1690. Keď mal Ján Adam deväť rokov, umrel mu otec a matka sa znovu vydala za Jána Samuela Wilicha, s ktorým naďalej zveľaďovala lekárne. Mladý Ján Adam teda vyrastal v lekárnickom prostredí. Nižšie školy absolvoval v blízkych Košiciach, neskôr sa stal študentom slávneho prešovského evanjelického kolégia. V tomto období sa vyučil, ako neskôr priznáva, na pranie rodičov lekárnickému umeniu.

Očkovanie proti kiahňam

Rayman pokračoval v štúdiu v nemeckej Jene a následne na Leidenskej univerzite v Holandsku, kde absolvoval medicínu v rokoch 1709 – 1712. Lekárstvo tam študoval v časoch, keď medicínske myslenie a nakoniec aj prax boli ešte stále pod vplyvom učenia legendárneho gréckeho lekára Hippokrata. Protipólom hippokratovského trendu boli nové svieže prúdy, ktoré odmietali dogmatickú scholastiku. Dizertačnú prácu s názvom O základoch priebehu rozmanitých chorôb a ich rozmanitej liečbe (De praecipuis diversitatis morborum fundamentis et curatione diversa) obhájil Rayman 16. decembra 1712.

Z Holandska sa vrátil priamo do svojho rodiska, a to aj napriek lákavým ponukám na vykonávanie lekárskej praxe v Poľsku. V Prešove začal pracovať ako mestský lekár. V roku 1714 sa oženil so

Zofiou Wachsmannovou. Z tohto zväzku sa narodilo dovedna sedem detí. Prevzal vedenie lekárne po nevlastnom otcovi, ktorý zomrel počas jeho štúdia na mor, epidémia vtedy zasiahla Prešov. Zároveň viedol veľkoobchod s liečivami, exotickým ovocím a korením a vo veľkom sa venoval i obchodu s vínom, ktoré získaval zo svojich viníc na juhovýchodnom Slovensku a v oblasti Tokaja. Vďaka svojim profesionálnym i ľudským kvalitám sa tešil medzi Prešovčanmi

takej obľube, že mu mesto odpustilo platenie daní a bol prijatý do šľachtického stavu. V roku 1719 ho vymenovali za člena cisárskej Leopoldínsko-karolínskej akadémie (ekvivalent dnešnej Akadémie vied). Podľa starého zvyku mu súčasne ako všetkým novým členom prideliili meno, ktoré kedysi nosila významná osobnosť vedy a kultúry. Prvým nositeľom tohto mena bol najznámejší aténsky autor komédií – Aristofanes. Academia caesareo Leopoldina naturae poctila Jána Adama Raymana čestným titulom Aristofanes II. za jeho prínos do pokladnice ľudského poznania.

Počas svojich vedecky najplodnejších rokov 1717 – 1730 publikoval okolo 80 odborne, predovšetkým medicínsky zameraných prác, najčastejšie o infekčných chorobách. Okrem pravých kiahní sa zaoberal aj bacilárnou dyzentériou, osýpkami, šarlachom, besnotou a jej prenosom zo zvierat na človeka. Popri medicíne, farmácii a obchode sa venoval meteorológii, ale aj skúmaniu analýzy a terapeutickému využitiu minerálnych vôd, ktoré pramenili na rôznych miestach východného Slovenska. V Rakúsko-uhorskej monarchii zrejme ako prvý systematicky meral denné teploty vzduchu a stal sa zakladateľom ich dlhotrvajúcich pozorovaní.

Zomrel v deň svojich 80. narodenín, 23. apríla 1770. Jeho meno dnes nesie Reimanova ulica v Prešove, ako i ďalšie prešovské inštitúcie: Fakultná nemocnica Jána Adama Raymana, Gymnázium Jána Adama Raymana a súkromné zdravotnícke stredisko Reimanus.

Prvé očkovanie proti kiahňam v strednej Európe

V roku 1720 vykonal na vlastnej dcére očkovanie proti pravým kiahňam (variola) vmasírovaním hnisu z kiahničky jej chorého brata do kožného rezu na ramene. Očkovanie v nasledujúcich rokoch s úspechom opakoval na viacerých pacientoch. Jeho princípy vakcinácie platia v imunológii dodnes a vďaka nim sa už niekoľko rokov nezaznamenal nijaký nový prípad ochorenia. Svetové prvenstvo je však v medicínskej literatúre priznávané anglickému lekárovi

Rodný dom Jána Adama Raymana

Gymnázium Jána Adama Raymana v Prešove

„Všetko treba skúmať, ale prevziať len to, čo sa najlepšie osvedčilo.“

a fyziológovi Edwardovi Jennerovi, ktorý tieto pokusy vykonal nezávisle od Raymana o 76 rokov neskôr, v roku 1796. Jenner zaviedol aj pojem vakcinácia a vakcína, prvý použil termín vírus a prvý úmyselne vpíchal predtým očkovanému dieťaťu infekčnú dávku vírusu, aby dokázal, že očkovaný človek na kiahne neochorie.

Ohlasy na Raymanovo očkovanie v Európe:

1722 – zaočkované dve anglické princezné a o nejaký čas neskôr celý anglický dvor

1723 – prvé pokusy s očkovaním v Hannoveri

1750 – v Anglicku sa zaviedlo očkovanie do bežnej lekárskej praxe

1768 – zaočkovaná ruská cárovna Katarína II. a príslušníci jej rodiny, založenie očkovacích ústavov

1771 – prvý očkovací ústav na území monarchie v Retzendorfe

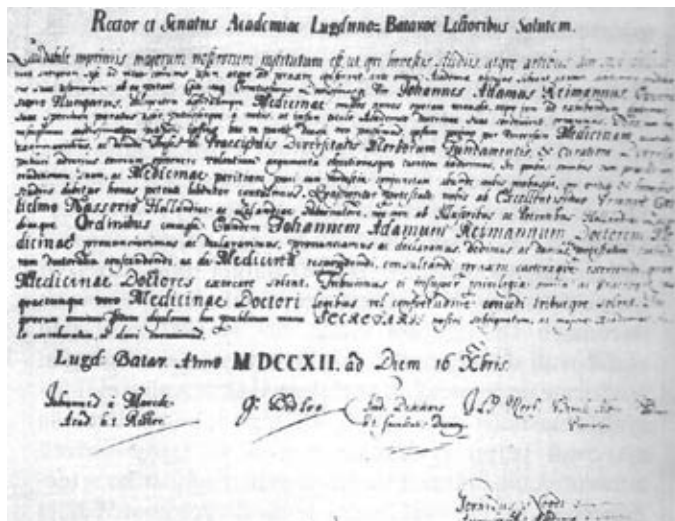
1774 – rozšírenie očkovania vo Francúzsku

Epidémia pravých kiahní vo Viedni

Mozartovci – Wolfgang, jeho otec Leopold, matka Anna Maria a staršia sestra Nannerl opustili svoj domov v Salzburgu v septembri roku 1767 a odišli do Viedne. Určitý čas strávili už predtým, prezentovaním svojich talentovaných detí, ktoré bolo završením ich „Veľkého turné“ po Európe. Dúfali, že získajú ešte hodnotnejšie uznanie v kráľovskej metropole. Očakávaná svadba šestnásťročnej arcivojvodkyne Márie Jozefíny, dcéry Márie Terézie, ktorá bola naplánovaná na október, sľubovala mnoho osláv, čo znamenalo možnosť prezentácie umelcov. Nanešťastie v tom čase vo Viedni vypukla epidémia pravých kiahní. Panovník Jozef II. prišiel vinou tohto ochorenia o svoju druhú manželku Máriu Jozefínu. Nakazila sa aj jeho matka Mária Terézia, ale prežila. Plánovaná kráľovská nevesta Mária Jozefína

ochorela a zomrela 15. októbra, iba jeden deň po svojej plánovanej svadbe. Mozartovci zatiaľ žili v podnájme v dome kováča Johanna Schmaleckera a boli zhrzení, keď mu všetky tri deti zomreli na kiahne. Odišli preto do Olomouca. Tam sa však u Wolfganga objavili prvé príznaky kiahní. Vzhľadom na inkubačný čas tohto ochorenia možno predpokladať, že sa nakazil vo Viedni. Kiahne ho tak oslabili, že po deviatich dňoch oslepol a ďalších pár týždňov po uzdravení,

Raymanov lekársky diplom

keď sa mu zrak vrátil, si musel oči veľmi šetriť. Právě kiahne usmrtili panovníčke Márii Terézii tri deti. Táto skúsenosť ju primála k prehodnoteniu postoja voči prevencii, najmä k očkovaniu. V roku 1768 poverila holandského doktora Jana Ingenhousza, aby vytvoril očkovací program. Súčasťou programu bolo očkovanie najprv chudobných ľudí, u ktorých bola najvyššia chorobnosť. Tieto viedenské rodiny boli odmenené dukátom za zaočkovanie svojho dieťaťa. Zaočkovávaná bola neskôr aj panovnícka rodina. Zníženie chorobnosti viedlo ku prijatiu očkovania aj medzi širšou verejnosťou.

Z histórie varioly

Epidémie varioly (pravých kiahní), ktoré po stáročia decimovali celé populácie, ovplyvňovali i priebeh histórie. Počet jej obetí presiahol počty všetkých padlých v historicky dokumentovaných vojnových konfliktoch. Jej obeťou bol pravdepodobne i faraón Ramzes V. Prvé správy o šírení varioly sú zo staroveku. Pravlastou sú pravdepodobne indický subkontinent a stredná Afrika. Nákaza sa rozšírila najmä rozvojom dopravy a devastovala celé neimúnne populácie. Najlepšie dokumentované sú epidémie v 18. storočí v Európe, keď počet chorých dosiahol 200 miliónov, pričom 60 miliónov osôb zomrelo. Variole patrili dve prvenstvá: bolo to prvé ochorenie, proti ktorému bola objavená očkovacia látka, a rovnako bola prvým ochorením, ktoré sa podarilo celosvetovo vyhubiť. ■

Spracovala Martina Viglašská

Použité zdroje:

http://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Adam_Rayman

<http://www.gjar-po.sk/podweby/rayman/rayman95.htm>

http://www.szu.sk/userfiles/variola_historia.pdf

Redakcia ďakuje Gymnáziu Jána Adama Raymana v Prešove za poskytnutie materiálov.

Der aus Presov gebürtige **Jan Adam Rayman** (1690-1770) war Apotheker, Arzt und Autor der ersten Schutzpockenimpfung in Europa. Im Alter von 19 Jahren begann er sein Medizinstudium. Vorerst studierte er an der deutschen Universität in Jena, dann ging er nach Leyden, Holland. Trotz verlockender Angebote aus Polen kehrte er nach seinem Studium in seinen Geburtsort zurück. Kurz darauf wurde er zum städtischen Physikus ernannt und zugleich übernahm er die Leitung der Familienapotheke. Wissenschaftliche Publikationen Raymans erschienen bereits im Jahre 1717. Er befasste sich besonders mit ansteckenden Krankheiten wie Pocken, Dysenterie, Tollwut, Masern, Scharlach u. a. Sein bedeutendster Beitrag ist die bahnbrechende Impfung gegen Pocken, die er im Herbst 1720 oder Anfang 1721 an seinem eigenen Kind vornahm. Die Ergebnisse des Experiments hat er fachgemäß beschrieben, begutachtet und veröffentlicht - Rayman hat sich somit als einer der Ersten in Europa der wissenschaftlichen Arbeit gewidmet und seine Studienresultate publiziert. Leider wurde er seinerzeit im damaligen Ungarn nicht gebührend geschätzt. Seine Erfahrungen entfaltete er selbst an individuellen Fällen und überprüfte diese streng. In der Praxis verwirklichte er bereits das, was einige Jahrzehnte später sein Nachfolger Z.T. Hustý formulierte: „Es ist notwendig alles zu prüfen, aber nur das zu übernehmen, was sich bewährt hat.“ Dieser Satz drückt zur Gänze Raymans Vermächtnis an die Gegenwart aus – seine Prinzipientreue und Herantreten an Probleme.

Vgl. <http://www.gjar-po.sk/podweby/rayman/nrayman.htm>

Edith Veith

„CHUTILO VÁM, PÁNI?“

PÝTA SA PAVOL SERIŠ

A MY MU ODPOVEDÁME: ÁNO

Foto: Pavel Nesvadba

Absolvent klaunskej scénickej tvorby Pavol Seriš

Začalo sa to tak, že nám svoj program ponúkol mladý, neznámy herec-študent. Skepsa bola veľká a rozhodovanie ťažké. Ale nakoniec sme sa rozhodli dať priestor aj mladému, odvážnemu, ambicióznemu umelcovi a oplátilo sa. Bola to bomba.

Pavol Seriš, rodák z Trenčína, po štúdiu angličtiny a nórčiny a cestovaní po svete sa začal venovať divadlu. V roku 2006 spolu s Jurajom Hubínskym založil autorské divadelné zoskupenie Neandrtal Teatr (dnes S + H). V roku 2010 ho prijali do Ateliéru klaunskej scénickej tvorby na Janáčkovej akademii múzických umení v Brne, kde pokračuje v doktorandskom štúdiu. Je nielen výborný herec, ale aj úspešný autor, píše a tvorí pre všetky vekové kategórie, najviac sa však stotožňuje s mladou generáciou, keďže k nej patrí. Inšpiráciu hľadá a strieda v rôznych žánroch – od rozprávky cez film až po rôzne relácie – a pri svojej tvorbe z veľkej časti vychádza z vlastných skúseností, témy zo života nápadito rozvíja. Často vystupuje na Slovensku, v Čechách a rôznych krajinách Európy a Ázie, a to v rôznych rečiach, po anglicky, francúzsky a po poľsky. Vo svojej tvorbe stvárňuje fyzické divadlo, stand-up comedy, absurdný humor, pantomímu a aj tanec. Za hru Chutilo Vám, páni? získal v roku 2012 Cenu Stana Radiča – Objav roka na festivale Kremnické gagy, v roku 2014 Cenu Sofia Amendolea na Roma Teatro na festivale v Ríme, na pražskom alternatívnom festivale

v roku 2014 mu odovzdali poctu Objev roku a Cenu za najlepší herecký výkon získal v roku 2015 na Festivale FITUA v Agadir (Maroko).

Vo štvrtok 9. apríla 2015 sa nám predstavil svojou autorskou pohybovou komédiou jedného herca Chutilo Vám, páni? pod režijným vedením českého divadelného režiséra a herca Arnošta Goldflama, s ktorým konzultoval scenár, výstavbu príbehu a klaunské prvky. Táto divadelná hra, plná emócií a krátkodobých úspechov a neúspechov, sa odohráva v podivnom svete reštaurácií. Veľmi vtipným a brilantne kreatívnym spôsobom vytvára úslužného, flegmatického, flexibilného, nešikovného čašníka – až do dvadsať typov, s ktorými sa v bežnom živote už hádam stretol každý z nás. Prítom ráta aj s aktívnou predstavou diváka. Charaktery

vytvára plasticky, realisticky, živo, niekedy až s nadsázkou hraničiacou s naturalizmom a absurditou. V tomto dynamickom divadelnom útvare používa veľa klaunských a akrobatických prvkov, v ktorých je Pavol Seriš absolútnym, obdivuhodným a nenapodobiteľným majstrom. To naše tzv. javisko mu patrilo celé a niekedy mu bolo až primalé.

Je až neuveriteľné, že tento mladý, neznámy herec zaplnil našu sálu do posledného miesta, ešte aj na zadných stoloch našej „galérie“ sa tlačilo niekoľko divákov, ktorí herca odmeňovali za jeho náročný, až gymnastický výkon búrlivým smiechom a skandovaným potleskom. Po predstavení a gratuláciách sa pri tradičnom občerstvení a besede neskutočne veľakrát ozývalo: „Pavol, príď k nám zase!“ ■

Jedna z vydarených čašnických kreácií

Foto: Pavel Zatloukal

SOBOTA 19. 9. 2015 TRADIČNÁ PŮŤ SLOVÁKOV DO MARIAZELLU

Slávnostnú svätú omšu v bazilike budeme sláviť spolu s pútnikmi z Bratislavy a ďalších miest západného Slovenska. Celebruje ThDr. Marian Červený, PhD.

Duchovný sprievod: Lic. Theol. Pavol Dubovský, farár Muttergotteskirche Viedeň

V Mariazellí navštívime lekáreň „Zur Gnadenmutter“ a jej malé múzeum, kde nám vysvetlia prípravu bylinkových zmesí, uvidíme historické lekárenské nástroje a ochutnáme svetoznámy mariazellský likér z 24 druhov bylín, vyrábaný podľa tajného receptu z roku 1718.

Poplatok za dopravu vrátane vstupného do lekárenského múzea:

Členovia RSKS 25,00 EUR

Nečlenovia 28,00 EUR

Odchod: Viedeň Schwedenplatz 7:30
autobusová zastávka „N“
Návrat: Viedeň Schwedenplatz cca 19:00

Sprevádza certifikovaná sprievodkyňa
Ing. Jana Gregor-Rogler

Záväzná prihláška najneskôr do 10. septembra.

Tel: 0676/9713113

E-Mail: j.gregor@tmo.at

RSKS: Tel: 01/5961315

E-Mail: rskss@slovaci.at

Ingrid Fux

DADO NAGY A JÁN ŠTRASSER

Aj keď každý, kto má knihy rád, má svojich obľúbených autorov či žánrov, nie je na škodu z tohto okruhu niekedy trochu vybočiť a nechať sa inšpirovať od takého odborníka v danej tematike, akým je Dado Nagy. A pretože orientácia v záplave nových kníh, ktoré vo vydavateľstvách denne vychádzajú, nie je jednoduchá, padne vhod upriamenie pozornosti na pár zaujímavých novínok.

Ján Štrasser pri podpisovaní svojich kníh

Fotografie: Ingrid Fux

Pre milovníkov kníh a písaného slova pripravil úspešný moderátor a organizátor množstva literárnych večerov a čítačiek **Dado Nagy** v rámci literárneho večera v RSKS výber niekoľkých hodnotných titulov z aktuálneho knižného trhu. Svojou schopnosťou vypichnúť to najzaujímavejšie a svojím neopakovateľným úsmevným, ľahko ironickým podaním žne u divákov zaslúžený

Knižné novinky

postoje k rôznym spoločenským udalostiam, aké zaujali počas minulých rokov, ako i na pracovné či rodinné vzťahy. Neobišiel ani svoju srdcovú záležitosť, a tou sú preklady z ruštiny, porozprával nám aj o najúspešnejších preložených dielach známych ruských spisovateľov, ale i o prekladoch, na ktorých pracuje práve teraz i o nových trendoch v súčasnej ruskej literatúre.

Dado Nagy predstavuje nový knižný titul

úspech, svedčí o tom aj mimoriadny záujem návštevníkov. Navyše Dado vždy so sebou prinesie zaujímavého hosťa. Vo štvrtok 7. mája to bol jeden z najznámejších slovenských básnikov, esejista, textár, prozaik, dramaturg a prekladateľ **Ján Štrasser**, ktorého sme predstavili v minulom čísle Pohľadov.

Návštevníci podujatia využili príležitosť stretnúť sa s týmto autorom naživo a porozprávať sa s ním o jeho úspešných knihách, kde sa v sérii rozhovorov s plejádou zaujímavých osobností slovenského kultúrneho života (Milan Lasica, Marián Labuda, Zdena Studenková, Milan Kňažko, Kamil Peteraj, Ladislav Chudík, ktorý 29. júna zomrel vo veku 91 rokov, a i.) nevyhol ani aktuálnym spoločenským témam, pýtal sa ich na

Literárny večer si nenechala ujsť ani pani Zúbek (vpravo)

Literárny večer v tejto vynikajúcej spoločnosti rýchlo ubehol a návštevníci sa s protagonistami večera rozlúčili pri podpisovaní kníh a spoločných spomienkových fotografiách. ■

Nový program! Nový program!

CHILL OUT PO SLOVENSKY

Od septembra štartujeme nový typ programov, určený hlavne (ale nielen) pre mladé publikum – pravidelné stretávky a debaty, spojené so štýlovou aktivitou. Na prvom stretnutí v septembri nám prezentáciu kávy z Malajzie a diskusiu na tému „Ja pijem zdravú kávu, a ty?“ v podaní mykoterapeutky Eszter Nakowitsch spestrí spev študentky viedenskej Popakadémie Valentine Elleau, rodenej Francúzky, ktorá ale spieva aj po slovensky!

Program organizujeme v spolupráci s našou novou posilou **Ivanou Kirkovou**.

Rezervujte si termín: štvrtok 10. septembra o 19.00 hod. v našich spolkových priestoroch!

Ingrid Žalneva

MOSTVIERTEL

Predpokladám, že aj u vás sa niektoré zážitky a spomienky spájajú s určitými vôňami. Najmä tie z detstva, pretože dieťa vraj dokáže rôzne vône vnímať omnoho lepšie než dospelý jedinec. Keď som sa nedávno vybrala do oblasti Mostviertel v Dolnom Rakúsku, vôbec som netušila, že tento výlet bude pre mňa akýmsi návratom do detstva, práve vďaka vôňam.

Mostviertel sa rozprestiera medzi Dunajom a predhorím Álp. Južná časť tohto územia má alpský charakter so strmými zelenými údoliami a krištáľovými horskými jazerami. Sever sa zas vyznačuje miernymi kopčekmi, farebnými políčkami, ale hlavne nekonečnými ovocnými sadiami. Práve tu sa začali odvíjať moje spomienky na detstvo, hlavne na čas prázdnin, ktoré som zvyčajne trávil u starých rodičov na južnej Morave, v malej obci Zastávka u Brna. Krajinný ráz, ktorý som si uchovala vo svojej pamäti, sa veľmi podobá na ten, ktorý sa predomnou rozprestrel v Mostvierteli.

čali sme stáčať jablčnú šľavu – most, ako sa na Morave hovorí. Čerstvý mok jantárovej farby vytekajúci z lisu chutil znamenite, vedeli to aj osy, ktoré vždy drzo poletovali naokolo. Celý proces výroby šľavy sa mi obnovil v spomienkach, keď sme na viacerých miestach v Mostvierteli mali možnosť ochutnať ich slávny „Most“. Mostviertel znamená v preklade „Muštová štvrť“. Ovocné stromy tu rozkvitli už v dobe kamennej.

Vôňa jablčnej šľavy

Moji starí rodičia bývali v dome so záhradou, v ktorej rástlo niekoľko jabloní. Keď prišiel čas, jablká sme obrali, dedo vysíril demizón, na dvor vytiahol drvič a muštovací lis, a za-

čali sme stáčať jablčnú šľavu – most, ako sa na Morave hovorí. Čerstvý mok jantárovej farby vytekajúci z lisu chutil znamenite, vedeli to aj osy, ktoré vždy drzo poletovali naokolo. Celý proces výroby šľavy sa mi obnovil v spomienkach, keď sme na viacerých miestach v Mostvierteli mali možnosť ochutnať ich slávny „Most“. Mostviertel znamená v preklade „Muštová štvrť“. Ovocné stromy tu rozkvitli už v dobe kamennej. V 1. polovici 20. storočia rástlo na tomto území 838 muštových stromov na 1 km²! Po 2. svetovej vojne ich však masívne vyrubovali, mušt stratil na svojej atraktivite. Až v posledných dvoch desaťročiach sa tradícia obnovila a dnes sa tu nachádza najväčšia súvislá oblasť hruškových porastov v celej Európe, počet stromov sa odhaduje až na 300 000! Tieto stromy majú typické sukovité kmene, rastú aj na strmších svahoch a v každom ročnom období vytvárajú romantické,

malebné scenérie. A práve mušt z hrušiek je najtypickejší, čo je dosť ojedinelé, pretože všade v Európe sa na šľavu lisujú hlavne jablká. Po vylisovaní ovocia sa šľava na 2 až 8 týždňov uskladní do fermentačných kadí a následne sa prefiltruje a prečistí. Tak vznikne svetložltý nápoj, správne by mal chutiť ľahko, nie príliš kyslo. Kedysi to bol len ľudový nápoj na zahnanie smádu, ale ambiciózni výrobcovia, zoskupení v združení „Muštovní baróni“, z neho urobili vyhladávanú špecialitu. Vyrába sa tu mušt jablčný, hruškový i miešaný. Spomedzi ostatných alkoholických nápojov je mušt najchudobnejší nielen na percentá alkoholu (4 – 8%), ale aj na kalórie. Zároveň má však vysoký obsah minerálov a vitamínov.

Vôňa pokosenej trávy

Dedo choval zajace, preto sme často vyrážali s malou kárickou, kosou a kosákom za trávou. Keď sme trávu doviezli, hneď som tie najlepšie kúsky (púpavové listy) začala strkať cez pletivo králikárne zajacom a bavila som sa na tom, ako pri postupnom zožúvaní dlhého listu pohybovali svojimi ňufáčikmi. Vôňa čerstvo pokosenej trávy ma ovanula v malej dedinke Opponitz, priamo v 1. rakúskej škole kosenia! Nežartujem! Naozaj taká škola v Mostvierteli existuje. Pán Johann Lueger organizuje celodenné kurzy kosenia. Prihlasujú sa hlavne podnikatelia a manažéri, ktorí si zakúpili na vidieku chalupu s pozemkami, a tie treba pravidelne kosiť. V rámci relaxu by to chceli zvládnuť sami, ale

Jeden z typických pohľadov, ktorý sa vám predostrie pri návšteve oblasti Mostviertel

ZA VÔŇAMI Z DETSTVA

© weinfranz.at

Zber hrušiek a rôzne druhy hruškového muštu

© weinfranz.at

Praktická „prednáška“ v škole kosenia

Fotografie: Ingrid Žalneva

pokiaľ to naozaj neovládajú, obávajú sa, že by sa mohli pred miestnymi obyvateľmi znemožniť. A tak majú možnosť naučiť sa to v tejto škole. A nie len to, ako kosu správne pri kosení držať, ale aj ako si ju vyklepať a naostríť. Všetkým aj my sme si to kosenie vyskúšali a musím sa pochváliť, že som to zvládla na jednotku. Nuž, mala som to poriadne odkukané od svojho deda (mne len občas zveril do ruky kosák), a tak som vedela, že po švihnutí mi nesmie kosa začať vyletovať bezprizorne do vzduchu, ako sa to dialo u ostatných členov našej skupinky.

Vôňa kôlne

Na výlete ma fascinovali aj malé múzeá s takými exponátmi, ako sú staré sudy, lisy a iné pomôcky, napr. naberačky na vyberanie ovocného šrotu či tučné krčahy, ale aj rôzne dielničky so všelijakými inštrumentmi a nástrojmi.

Z expozície vo výstavnej dielničke

Voňalo to tam presne ako v dedovej kôlni, to bolo jeho kráľovstvo, v ktorom kraľoval zverák, hoblík, šraubovák, pilníky, kladivá, dláta, sekera, nožnice, pílkové, francúzske kľúče, šmirgľovací papier, dosky, špagátiky, drôtky a čo ja viem čo ešte. Môj dedo bol veľmi praktický človek a vedel opraviť všetko. V Mostvierteli

viacerí nadšenci pozbierali takéto náradie po svojich predkoch a urobili z nich malé expozície, poučné najmä pre deti, aby videli, že nie všetko sa dá opraviť len jedným kliknutím na smartphone. A keďže sa v Mostvierteli všetko krúti hlavne okolo muštu, medzi exponátmi sme objavili dokonca aj tzv. brzdu na fúzy, aby si pri pití sedliaci nenamáčali bradu a fúzy do muštu. Inak tento nápoj a rôzne kulinárske špeciality si najlepšie možno vychutnať na tzv. Muštovej ceste, ktorá sa tiahne naprieč celým krajom v dĺžke 200 km. Nachádza sa tu celý rad hostincov, reštaurácií, výčapov a statkov, kde sa z ovocia ponúkajú aj iné výrobky: ocot, horčica, marmelády, perlivé vína, sekty, destiláty a likéry. Ďalšími raritami sú šfavy, džemy, želé, čokolády a pálenka z drienok, ktoré sa pôvabne nazývajú „Dirndl“. Rastú hlavne v údolí Pielachtal, kde ich možno nájsť aj nakladané v náleve pod názvom Pielachtalské olivy. K tradičným patria tiež výrobky z jarabiny, šípok, orechov i lesných hribov.

Vôňa rozprávok

Kedysi v regióne Mostviertel žili a pracovali drevorubači, uhliari a predovšetkým kováči, ktorí svoje nože, čepele a meče vyvážali až do ďalekého Orientu. Aj túto tradíciu sa podarilo úspešne obnoviť. Najprv sme sa oboznámili s prácou uhliarov, dokonca sme videli, ako vyzerá milier – hranica z tlejúceho dreva na výrobu dreveného uhlia. Pamätáte sa? Na takej hranici pracovala pyšná princezná, keď už nebola pyšná, spolu s kráľom Miroslavom a vyspevovali si tak veselo, že sa čoskoro, aj napriek zákazu spievať, pridal k nim aj uhliar s celou svojou rodinou. V Mostvierteli zrekonštruovali kováčske dielne – staré hámre (koľko obcí na Slovensku má toto slovo v názve?), kde sa pomocou energie tečúcej vody poháňali ťažké buchary, dúchadlá a mechy na

Pred svojím hámrom si pán Eybl vyrobil most zo štylizovaných kvapiek

fúkajú vzduch do pecí. Keď sme vkročili do takéhoto hámra, pripadali sme si úplne ako v inom svete. Okrem obrovských ťažkých strojov tu bolo neskutočné množstvo rôzneho náradia, len na jednom stojane som napočítala viac ako 150 kladív! Privítal nás umelecký kováč Sepp Eybl v kováčskej koženej zástere a na hlave mal malú čiernu čiapku, na ktorej sa mu hompálali miniatúrne klieštiky a kladivko. Ved' what else? Tak k takémuto kováčovi si chodil vlk ukovať jazyk, keď dostal chuť na kozliatka? Ibaže tento chlap mal také svaly, že ten by hneď vlka chytil popod krk, až by sa musel priznať k svojim nekalým úmyslom. Sepp rozdúchal oheň a ukázal nám, koľko silných úderov treba na výrobu jedného klinca. Niektorí z našej skupinky sa chopili tiež kladiva a búchali, až sa dielňa triasla. No pri búchaní treba aj tvarovať, a to nám laikom teda veľmi nešlo. Kováč nás zaviedol aj do svojej kuchynky, kde nad sporákom viseli panvice. Avšak žiaden teflón či keramika, ale poctivé kusy, vlastnoručne ukované. A ozaj, ak by ste raz išli do týchto končín, tak si v miestnych hostincoch nezabudnite objednať „g'stacheltes Bier“ – pivo, do ktorého sa ponára rozžeravená železná tyčka, ktorá vraj pivo dodá výraznejšiu sladovú chuť a krémovú penu.

Mostviertel je malá oblasť, ale nesmierne fotogenická. Obe jej časti sa vyznačujú svojou romantikou. Mierne zvlnený sever je najkrajší na jar, keď rozkvitnú všetky ovocné stromy, ale aj na jeseň, keď sa celé okolie zahalí do pestrého šatu. Južná časť je divokejšia, zaujme bizarnými skalnými formáciami, hlbokými zrázmi a zurčiacimi potokmi a riekami. Na svoje si prídu aj tí, ktorých zaujímajú pamiatky, veď je tu celý rad menších mestečiek s bohatou kultúrou a históriou. No, či už vyrazíte za prírodou alebo kultúrou, určite ochutnajte mušt. Jeho šikovní výrobcovia využívajú fakt, že slovo „most“ znamená v angličtine „najviac“, a tak v ich reklamných sloganoch často nájdete spojenia ako most wanted, most bio, most healthy... Je úplne jedno, či namiesto slova most použijete nemecký alebo anglický preklad, vždy to označenie bude pravdivé!

Kolíška Rakúska

Mostviertel sa označuje aj za kolísku dnešného Rakúska. V roku 996 daroval cisár Otto III. biskupovi Gottschalkovi z Freisingu cca 1000 hektárov pôdy v okolí dnešného mesta Neuhofer na rieke Ybbs. V darovacej listine sa po prvýkrát spomína meno „Ostarrichi“, z čoho sa neskôr vyvinulo dnešné pomenovanie Rakúska – Österreich. Faksimile tejto listiny sú vystavené v Neuhoferne spolu s ďalšími významnými dokumentmi z rakúskej histórie, napr. je to Štátna zmluva z roku 1955 či deklarácia o vstupe Rakúska do EÚ. Najstarší dôkaz rakúskeho štátneho symbolu – štítu s tromi pruhami, bielym a červeným, ktorý je súčasťou erbu Babenbergovcov, možno nájsť v Lilienfelde, v najväčšom cisterciánskom kláštore v strednej Európe, ktorý sa zachoval dodnes. Založil ho v roku 1202 Leopold VI., ktorý je v kláštore aj pochovaný. ■

Milé deti,

boli ste si v Nitre pozrieť príbeh o Ferdovi Mravcovi?

Povedala som si, že vám napíšem pár riadkov o jeho autorovi Ondřejovi Sekorovi.

Tento spisovateľ sa narodil 25. septembra 1899 v obci Kráľovo Pole pri Brne, vtedy to ešte bolo Rakúsko-Uhorsko. Presne ako jeho postavička Ferdo aj on bol vŕmelec – novinár, výtvarník, ilustrátor, karikaturista, bábkoherec, športový redaktor, tréner, rozhodca, entomológ a propagátor rugby v bývalom Československu.

Ferdo Mravec sa ako postava prvýkrát objavil v kreslených seriáloch pre dospelých, ktoré uverejňovali Lidové noviny, a to už v roku 1933, má teda už pekných 82 rokov!!! Ondřej Sekora Ferdove príbehy upravil pre deti až neskôr. Part'ákom pracovitého mravca sa stal Truhlík – chrobák, ktorý všetko pozná a všade bol, a objavuje sa tam aj krásna, ale nafúkaná Lienka.

Ondřej Sekora napísal celkovo šesť kníh o Ferdovi: Ferdo Mravec, Ferdo Mravec v cudzích službách, Ferdo na mravenisku, Ferdov šlabikár, Ferdo cvičí mravenisko a Ferdo Mravec ničí škodcov prírody. Svetácky mravec s červenou šatôčkou okolo krku v nich zažíva neuveriteľné príbehy a často mu ide o jeho mravčí život.

Dúfam, že aj vy ste si aspoň jednu z týchto kníh prečítali!

Vaša Ina

Milí malí i veľkí čitatelia,

určite vám neuniklo, že na Slovensku sa oslavuje deň detí v iný deň ako v Rakúsku. My sme si ten slovenský sviatok detí pripomenuli začiatkom júna na spolkovom divadelnom výlete do Nitry.

Nedali sme sa odradiť predpovedanými 33 stupňami Celzia a v sobotu 6. júna sme smelo vyrazili na cestu – podľa vzoru Ferda Mravca, odvážneho mravca, ktorý opustil mravenisko a vybral sa v ústrety nebezpečenstvám sveta...

V Nitre v tento deň otvárali letnú sezónu, takže si bolo z čoho vybrať: od ochutnávky jahodových špecialít, slovenských vín i piva, až po ochutnávku rôznych hudobných žánrov, šminkovanie, vyrábanie rôznych drobných suvenírov a iné zaujímavé aktivity. Spolok SOVA dostal lákavé pozvanie od obchodnej námestníčky a vedúcej umeleckej prevádzky Divadla Adreja Bagara pani Kataríny Hudecovej – nazrieť do zákulisia nitrianskeho divadla, spoznať jeho hercov osobne a diskutovať s nimi. Ponuka znela veľmi vábivo aj preto, že večer sme v divadle sedeli ako diváci. Takže túto jedinečnú príležitosť si mnohí členovia našej výpravy nedali ujsť.

Deťom sa páčila aj vyhlídková jazda nitrianskym vláčikom, ktorým sme sa odviezli do mestského parku. Tu sme nakrmiti kozičky a somárikov a oddýchli si v tieni stromov. Naša cesta pokračovala na Nitriansky hrad, ktorý ročne navštívi vyše 60 000 návštevníkov.

Nachádza sa na hradnom vrchu v centre mesta vo výške 220 m nad morom a vytvára výraznú dominantu mesta pod južnými výbežkami pohoria Tribeč. Počas jazdy vláčikom neunikol našej pozornosti mladý svadobný pár a veselá skupinka svadobčanov. Títo využili hradné záhrady s ich neopakovateľnou atmosférou ako vynikajúcu kulisu na svadobné fotografie.

Zo svadobnej hostiny sme sa potom posunuli späť do centra mesta na Svätoplukovo námestie. Na kamennom nádvorí pred Divadlom Andreja Bagara posedávali mladé rodinky a čakali na 18. hodinu. Vtedy sa totiž začínalo podvečerné divadelné predstavenie Ferdo Mravec, vyvrcholenie nášho celodenného výletu, na ktoré sme sa tešili najviac.

Vŕmelec Ferdo Mravec z knižky...

Kto by nepoznal Ferda Mravca, veselého chlapíka s červenou bodkovanou mašľou okolo krku, ktorý sa ničoho nezľakne? Jeho heslom je „práca všetkého druhu“. Ferdo zažil prvú lásku i prvé sklamanie a musel čeliť nebezpečenstvám, ktoré naňho číhali na celkom obyčajnej lúke... Okrem Ferda zľudovali aj ostatné postavičky Sekorovej svetoznámej knihy – smiešny „všadebol“ a „vševed“ chrobák Truhlík, stále namostený slimák či krásna, ale krutá a povrchná Lienka, motýle, pani Ploštica, pán Pavúk, či pani Motýľová.

Všetkých sme v plnej kráse spoznali v nádhernom scénickom prevedení na doskách nitrianskeho divadla. Pán režisér Jakub Nvota i pán riaditeľ divadla Ján Greško môžu byť na výkon svojich zverencov, mladých hercov nitrianskeho divadla, skutočne hrdí.

...aj jeho kamarát Truhlík z divadla

Fotografie: Elena Mandik

Viedenská výprava pred nitrianskym vláčikom

Ich herecké i športové výkony boli očarujúce. Ani na chvíľu nám počas predstavenia nedali vydýchnuť a my sme ich za ten nádherný umelecký zážitok odmenili neutíchajúcim potleskom.

Úsmevné dobrodružstvá Ferda Mravca, určené pre najmenších divákov, boli pre tých starších krásnou spomienkou na detstvo. Ferdo Mravec sa tvorcom divadla v Nitre vydáril na jednotku. K tej jednotke treba prirátať ešte veľké plus za nádhernu pripravenú detskú

receptiu so sladkými slovenskými špeciálkami, jahodami, ovocím, darčekom pre deti, balónmi od výmyslu sveta...

Verte mi, vôbec sa nám z Nitry nechcelo ísť domov. A radi sa tam znova vrátíme, možno už teraz na jeseň. Prenesieme sa zo sveta malých mravčiek a chrobáčikov do ríše iných „usilovných včeličiek“, nás – ľudí...

Ale viac vám už prezradíme v jesennej pozvánke SOVA. ■

Elena Mandik

MALÉ VYZNANIE VEĽKÝM TATRÁM

**Keď máš vstúpiť do hôr,
do oblakov,
do sveta krásot Božích
a zázrakov,
zlož bremä hriechu horám
na podnožia,
bo kade kráčaš,
svätyňa je Božia.**

S. B. Hroboň

Tatry so svojimi mohutnými štítmí, týčiacimi sa z kotlín do výšok 2600 m, sú niečím výnimočným, majestátnym. Vyvolávajú pocit rešpektu, obdivu, hrdosti i pokory.

Do Vysokých Tatier, konkrétne do Tatranskej Lesnej nás zavial letný vánok začiatkom júla. V tomto čase sa tam vždy koná medzinárodný letný turistický tábor. Tento rok sa do tábora prihlásilo len pár detí z Rakúska a Tatry ich naozaj nesklamali: obloha modrá ako namaľovaná v rozprávkovej knižke, príroda očarujúca a neprekonateľná, čučoriedky sladké ako med, srnky a jelene, pobeňujúce po Tatranskej Lomnici v bezprostrednej blízkosti, a program pre každého, kto sa chce zabaviť.

Deti absolvovali klasický turistický tatranský program od Štrbského a Popradského plesa, cez Studenovodské vodopády, Rainerovu a Zamkovského chatu, nevynechali

ani Beliansku jaskyňu a termálne kúpalisko Aquapark v Poprade. Zaujímavá bola beseda s Tatranskou horskou službou v Smokovci i Múzeum TANAPu v Tatranskej Lomnici. Na záver pobytu v Tatrách si obhľadli najväčší slovenský hrad – Spišský hrad a zoológickú záhradu.

Konečne vytúžená opekačka

Pred pár rokmi bolo podvečer možné priamo z balkóna ubytovne Detský raj pozorovať medvedicu s mladými medvedíkmi, ktoré vyliezli na vysoké borovice pri detskom ihrisku. Takýto výnimočný pohľad sa nám tento rok, žiaľ (alebo našťastie ?), nenaskytol.

Deti si určite najlepšie spomínajú na podvečerné opekanie špekačiek, či na vyrezávanie drevených píšťaliek a vyhrávanie na fujarách. Nezabudnuteľný zostáva posledný večer tábora, počas ktorého sa predstavili najväčšie detské talenty v Tatrách a okolí.

Letný tábor je za nami a tí, ktorí ho absolvovali, sa už tešia na budúci rok.

Tatry ponúkajú naozaj nádhernú táborovú kulisu. Majú stále svoje čaro, odolávajú ničiacim prírodným i ľudským živlom a ich krásna na vrchole zdolaných štítov zušľachtuje a obohacuje o nádherné spomienky na stretnutia s milými ľuďmi rôznych národností.

Som si istá, že sa v Tatrách stretne za rok znova a veľmi sa poteším, keď sa malých nadšencov tatranskej turistiky nazbiera viac. ■

Elena Mandik

ZÁVER ŠKOLSKÉHO ROKA V SOVE

Spoločný výlet žiakov a žiačikov do Domu mora

Deti, ktoré sa počas uplynulého školského roka učili v SOVe slovenčinu, za odmenu absolvovali spoločný výlet do Domu mora ako prípravu na letné prázdniny. Malí aj veľkí obdivovali vodný morský svet, ryby, korytnačky a na štvrtom poschodí múzea dokonca aj vesele skákajúce opičky.

Obdivujeme podmorský svet

Za svoju vytrvalosť a usilovnosť pri zvládání takého ťažkého jazyka, akým slovenčina je, boli všetci žiaci odmenení na záver školského roka. Pani učiteľka Cecília Kersch udelila malým usilovným včeličkám školské diplomy a symbolické sovičky – magnetky, ktoré ich do spolku na slovenčinu budú vždy priťahovať. Aj veľkí žiačikovia sa potešili diplomom a sovičkami darčekom, ktoré

Rozdávanie diplomov

re pre ne pripravila ich učiteľka pani Mária Kolek. Obom pedagogičkám srdečne ďakujeme za ich vzornú prípravu hodín, trpezlivosť a snahu. Majke Kolek želáme tiež rýchle uzdravenie.

Fotografie: Elena Mandik

Učiteľka Cilka Kersch (v strede) so svojimi zverencami

Veľmi sa tešíme z vysokého počtu záujemcov o slovenčinu a aj v novom školskom roku pre deti pripravíme zaujímavý mimoškolský program.

Dovidenia pri ďalších stretnutiach s našou krásnou, ľubozvučnou slovenčinou! ■

Vedenie Slovenského školského spolku SOVA

Jana Gregor-Rogler

KLÁŠTOR

Hodiny na veži kláštora Heiligenkreuz odbíjajú pol piatej ráno. Bratia cisterciáni vstávajú a v priestoroch pred očami verejnosti uzavretej klauzúry sa súkromne pripravujú na dar nového dňa. Ticho prerušuje len spev vtáctva prebúdajúceho sa v korunách stromov okolitého Viedenského lesa. Po chvíli počuť ľahké kroky. Postupne sa vynárajú siluety postáv v bielych habitoch, prechádzajúce dvorom so stredovekými krížovými klenbami do kostola. Bratia cisterciáni sa zaraďujú na svoje miesta. Najstarší z rádu na vnútornú, bohato zdobenú stranu majstrovsky vyrezávaných barokových lavíc, mladší na vonkajšiu. Po tom, čo každý z nich zaujme svoju pozíciu, stiahnu si široké rukávy chorálneho pláštá – kukoly, značne presahujúce dĺžku rúk. Nosia také isté kukoly ako ich predchodcovia pred tristo rokmi. Čakajú, kým odbije piata hodina pätnásta minúta. Na pokyn jedného z nich jednoducho začnú svoju rannú modlitbu – vigíliu a laudes. Slnečné lúče prenikajú do šera chrámu cez tri okná tmavej fasády symbolizujúce Svätú trojicu. Svetlo dáva tvar nemým kamenným svedkom takmer 900-ročnej histórie. Spevávajú latinská modlitba pôsobí mysticky a upokojujúco. Vychádza od srdca a zasahuje srdcia prítomných, ktorým sa nelenilo vstať a prísť tak zavčas do chrámu. Poslúchli výzvu vypnúť telefóny aj vlastné hlasy a nechávajú sa unášať do minulosti. Zostávajú aj na následnú svätú omšu. Po nej sa bratia cisterciáni v refektóriu posilnia raňajkami a idú pracovať, aby tak naplnili zmysel regule sv. Benedikta: Ora et labora – modli sa a pracuj, podľa ktorej žijú.

Fraterie – miesto, kde mali cisterciáni dielne

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Svätý Benedikt z Nursie žil v 5. storočí, keď ešte neexistovali osvedčené formy spolunažívania ľudí hľadajúcich Boha. Keď si ho skupinka pútnikov zvolila za predstaveného, bol voči nim taký prísny, až sa rozhodli otráviť ho. Benedikt požehnáva víno s jedom a jeho pohár sa v tom momente rozbije. Preto je všade, aj v Heiligenkreuzi znázorňovaný s pohárom. Najdôležitejšie, čo Benedikt zanechal ľudstvu, je jeho Regula Benedicti. V prológu Benedikt vysvetľuje, čo rozumie pod pojmom kláštor: „Nejde o nejakú kasáreň, ale o školu služby Pánovi. Kláštor je miestom, v ktorom si bratia pomáhajú nasledovať Krista.“ Cisár Karol Veľký zaviedol benediktínsku regulu povinne vo všetkých kláštoroch svojej ríše. V súčasnosti je znova objavovaná a uznávajú ju pedagógovia, manažéri a politici. Má 73 kapitol, obsahuje koláže a citáty z Biblie. Cisterciáni sa každý večer schádzajú v čítarenskej chodbe dvora Heiligenkreuz, sedia vedľa seba na dlhej drevenej lavici, v strede medzi nimi opät, a mladý spolubrat stojaci za kazateľnicou oproti nemu číta jednu kapitolu z regule.

Cisterciáni – stredovekí rebeli

Cisterciáni sú vlastne reformovaní benediktíni. Ich rehoľa vzniká vyše 500 rokov po Benediktovi. Bolo to obdobie náboženských sporov, ktoré vyústili do rozkolu cirkvi na západnú a východnú. Kresťanstvo sa nachádzalo v kríze, namiesto mníchov pracovali pre kláštory poddaní, pôvodný ideál svätého Benedikta sa strácal. Boli to mladí muži, dnes by sme povedali stredovekí rebeli, ktorí nesúhlasili s obrovskými rozdielmi medzi boháčmi a chudobou. Opustili svoje šľachtické rodiny a uchýlili sa do jaskýň a tiesňav. Klčovali lesy,

Paradisum - kláštorňý dvor lemovaný krížovou chodbou

obrábali pôdu, zakladali rybníky, stavali mlyny, zanechávali po sebe úrodnú zem, pomáhali tým najchudobnejším. V roku 1098 odišiel sv. Róbert s hŕstkou mníchov z benediktínskeho kláštora v Molesme a založil takzvaný nový kláštor v Cîteaux (latinsky Cistercium) pri Dijone vo Francúzsku. Prví cisterciáni chceli žiť podľa benediktínskej regule v jej pôvodnej čistote, doplnili definíciu kláštora o školu lásky. Róbertov nástupca Alberich dostal od pápeža ochranný list pre reformné hnutie. A tretí opäť v Cîteaux Štefan Harding dotvoril pravidlá rádu cisterciánov v Charte caritatis – Zákone lásky, preto sa tiež považuje za spoluzakladateľa. Ani jeden z nich vtedy netušil, že ich malý drevený kláštorík dá meno jednému z najväčších rádov a že práve v Cîteaux sa budú schádzať filie, teda dcérske kláštory z celého sveta na generálnej kapitule.

Bernard z Clairvaux (z Jasnej doliny) – osobnosť 12. storočia

Pravdepodobne by zostali žiť v malinkej komunite, keby v roku 1110 na dvere kláštora nezaklopal 17-ročný burgundský aristokrat Bernhard de Fontaine. Prišiel hneď s 30 príbuznými a známymi, ktorých svojím ohnivým duchom presvedčil, aby zanechali všetko pohodlie ako on a vstúpili do kláštora. Medzi nimi boli jeho piati vlastní bratia. Keď sa lúčili s najmladším bratom Nivardom, povedali mu: „Braček, odchádzame do kláštora, otcov zámok a majetky, všetko bude Tvoje.“ Ale on sa ich opýtal: „Tak vy si beriete nebo a mne dávate zem? To nie je spravodlivé!“ Musel však vyčkáť primeraný vek a potom sa tiež pridol k Bernardovi.

Cisterciánsky kláštor neuveriteľne rýchlo rástol a vznikali nové, nielen vo Francúzsku, aj v iných krajinách. Na územie Slovenska prišli cisterciáni koncom 12. storočia, dostali sa až po Humenné. Do Bernardovej smrti v roku 1153 bolo založených až vyše 400 cisterciánskych kláštorov – medzi nimi aj Heiligenkreuz. Preto je nad vstupnou bránou „Badnertor“ do Heiligenkreuzu napísané: „Cistercium mater noster“ (Cîteaux je naša matka). Žiadny iný rád na svete sa tak rýchlo za taký krátky čas nerozšíril. Sám Bernhard založil 56 kláštorov a v jednom z nich – Clairvaux, čo po slovensky znamená Jasná dolina, sa stal opätom.

Bol známy aj ako „Doctor melifluus“, lekár medových rečí, pretože slovami dokázal obrátiť šľachticov aj vojvodov, vysvetľoval, že v chudobe je žiť lepšie ako v bohatstve. Na svoju jedinou vlastnú sestru Humbelínu mal taký vplyv, že sa dovtedy v prepychu žijúca vydatá žena rozhodla žiť ako pustovníčka a stala sa cistertkou. Sv. Bernard sa považuje za duchovného otca cisterciánov. Spisy, ktoré

Symbióza románskeho, gotického a barokového štýlu

Freska na strope starej vrátnice - sv. Benedikt v čiernom a sv. Bernard v bielom reholnom odevu

napísal, napríklad „O milosti a slobodnej vôli“ alebo „Mariánske chvály“, sa stali kresťanskými bestsellermi. Pre jeho zásluhu dokonca obdobie prvej polovice 12. storočia nazývali éra Bernarda z Clairvaux. Veľký rozmach zažili cisterciáni aj v 13. storočí. V tom období založil heiligenkreuzský kláštor a filiu v Bratislave na dnešnej Klariskej ulici (pozn. J. G.-R.)

Heiligenkreuz – Svätý kríž

Myšlienku založiť cisterciánsky kláštor v Rakúsku vnukol grófovi Leopoldovi III. z rodu Babenbergovcov jeho syn Otto. Otto študoval v Paríži práve v období vzniku prvých cisterciánskych kláštorov. Fascinoval ho mladý prisny rád, preto vstúpil do kláštora Morimond. Zvolili ho za opáta tohto kláštora a nakoniec sa stal biskupom v nemeckom Freisingu, a tým predchodcom pápeža Benedikta XVI., ktorý slúžil istý čas vo Freisingu ako arcibiskup. Otto von Freising sa spomína aj ako otec písania nemeckej histórie. V zakladateľskej listine Heiligenkreuzu je zaznamenané, ako Otto prosil otca, aby tiež založil cisterciánsky kláštor vo svojom grófstve. Leopold III. synovej prosbe vyhovel, vyčlenil na kláštor údolie potoka Sattelbach a kus lesa. V týždni medzi Kvetnou a Veľkonočnou nedeľou v roku 1133 vymerali základy kláštorného kostola. Geografická poloha, určená na základe dvoch východov slnka vo Veľkom týždni, mala vyjadriť v architektúre tajomstvo vykúpenia.

Leopold III. nazval kláštor „Ad Sanctum Crucem“ (U svätého križa) a prvej skupinke dvanástich mníchov, ktorá tu pôsobila, daroval pritom kúsok križa zo Svätej zeme. V 17. storočí túto relikviu z kostola križa „Kreuzkirche“ v Heiligenkreuzi ukradli. Našťastie, cisterciáni mali ešte jeden, dokonca väčší kus križa, ktorý uchovávali ako dar zakladateľovho vnuka Leopolda V. Takzvaná veľká relikvia križa (23,5 cm) je v súčasnosti vystavená na oltári, pre istotu za pancierovým sklom, v modernom malom kostole Kreuzkirche, pristavenom ku kláštornému chrámu. Leopold V. ho priniesol po návrate z tretej križiackej výpravy v Jeruzaleme. Na ceste do rodnej zeme bol vtedy aj anglický kráľ Richard Levie srdce. Leopold V. držal v zajatí na hrade Dürnstein anglického kráľa pre urážku dovtedy, kým nedostal výkupné 30 ton striebra.

Pionieri gotiky

Cisterciáni stavali kláštory rovnako. Hovorí sa im aj pionieri gotiky a typ kostolov, ktoré postavili, bernardínske – podľa sv. Bernarda, lebo práve on presadzoval jednoduchosť v umení. Románsky štýl bol na sklonku a gotický ešte len v začiatkoch. Náorne je to vidieť na klenbách a oblúkoch v arkádovom dvore v Heiligenkreuzi. Niektoré sú zaoblené a hneď na vedľajšej klenbe už majster naznačil lomený oblúk – prvok gotiky, hoci nie celkom vo vyzretej forme. Okrúhle okná nad oblúkmi vyplňajú tmavé, čierno-biele sklá s ornamentmi, hovorí sa im grisaille. Zachovali sa tu ako jediné svojho druhu v celom Rakúsku. Nenápadné farby vyjadrujú striedmosť. Táto myšlienka, vyjadriť askézu aj v umení, nebola v ďalších storočiach pochopeňá, preto v Heiligenkreuzi nájdeme aj okenné tabule s pestrými farbami, obrazy a sochy. Najznámejší sochár pôsobiaci v Heiligenkreuzi je

Giovanni Giuliani: Umývanie nôh

Talian Giovanni Giuliani. Býval tu do svojej smrti, akoby bol členom spoločenstva bratov cisterciánov a povolal do kláštora v Heiligenkreuzi Rafaela Donnera, tvorcu súsošia sv. Martina v Dóme v Bratislave.

Štvorcové nádvorie je srdcom kláštora, záhrada uprostred aj motívy rastlín a kvetov uzatvárajúce krížové klenby symbolizujú raj. V tom období to bolo miesto výhradne určené mníchom na tiché meditácie, preto sa mu aj hovorilo „paradisum“ (po latinsky raj).

Okolo sú zoskupené miestnosti podľa presne určeného poriadku. Fraterie - veľká dielňa, kde mnísi pracovali ako remeselníci; nad ňou dormitorium – spáľňa; kalefaktorium – jediná miestnosť, v ktorej sa kúrilo, aby mnísi nemali skrehnuté prsty, keď v zime odpisovali knihy; parlatorium – priestor, kde sa smelo hovorilo, dnes prerobené na kaplnku mŕtvych; refektorium – jedáleň, kuchyňa; sakristia, armarium – knižnica a kapitulárna sála.

Miesto posledného odpočinku Babenbergovcov

V kapitulárnej sále sa volí nový opát, vykonáva obliečka novícov, ale predovšetkým je to miesto posledného odpočinku dynastie Babenbergovcov, ktorí 270 rokov vládli vtedajšiemu Rakúsku. Čo je cisárska krypta vo Viedni pre Habsburgovcov, to je Heiligenkreuz pre Babenbergovcov. Celkovo je tu pochovaných desať Babenbergovcov a ich manželiek. Zakladateľ Heiligenkreuzu Leopold III., patrón Rakúska, chýba, jeho telesné pozostatky spoločne s pozostatkami jeho manželky Agnes sa nachádzajú v kláštore Klosterneuburg, ktorý tiež založil. Náhrobné platne sú jednoduché, ponorené do úrovne podlahy. Výnimkou je vysoký hrob uprostred. Je v ňom pochovaný posledný z rodu Babenbergovcov – Friedrich II. der Streitbare („Hádavý“). Červená a biela farba rakúskej zástavy má pôvod v erbe Friedricha II. Patrí tým k najstarším národným symbolom sveta.

Po prehliadke kláštora pozývajú cisterciáni v Heiligenkreuzi návštevníkov na účasť na poludňajších alebo večerných modlitbách. Gregoriánske chorály v ich podaní z nich urobili dokonca spevácke hviezdy. Universal Music predala milión CD „Chant – hudba raja“, ktorú naspievali cisterciáni z Heiligenkreuzu. 42 centov z každého predaného CD použili pre študentov teológie z Vietnamu a Afriky.

Okná so znázornenými Babenbergovcami

Niektoré melódie sú tisíc rokov staré, a predsa nadchýňajú ľudí 21. storočia. Cisterciáni ich vnímajú a podávajú ako meditáciu dávajúcu ohromnú silu. ■

Použité zdroje:

*Pater Karl Wallner: Heiligenkreuz Der Klosterführer durch das Stift
Stanislav Haber: Svāti na každý deň*

Das **Stift Heiligenkreuz** ist ein Kloster der Zisterzienser bei Heiligenkreuz im Wienerwald (Niederösterreich). Es besteht seit seiner Gründung im Jahr 1133 und ist damit das weltweit zweitälteste durchgehend seit der Gründung bestehende Zisterzienserkloster. Das Kloster wurde 1133 vom Hl. Leopold III. aus der Dynastie der Babenberger gestiftet. Es zählt zu den 300 Klöstern, die noch zu Lebzeiten des Hl. Bernhard von Clairvaux entstanden sind. Derzeit gehören dem Stift 88 Mönche an. Den Schwerpunkt bildet die Pflege des klösterlichen Lebens, der Liturgie und des gregorianischen Choralis in lateinischer Sprache. Ein Teil der Mönche arbeitet in der Seelsorge in 17 inkorporierten Pfarreien, andere sind als Wissenschaftler und Professoren an der Hochschule tätig. Heiligenkreuz gilt als ein Kloster, in dem die Pflege monastischer Traditionen (z.B. gregorianischer Choral, Feier der heiligen Messe auf Latein) hochgehalten wird. Nach der Besichtigung des Klosters laden die Zisterzienser in Heiligenkreuz zum nachmittäglichen oder abendlichen Gebet. Ihr gregorianischer Choral hat sie sogar zu Stars gemacht - Universal Music verkaufte eine Million ihrer CD „Chant – Music for Paradise“. Aus dem Verkauf jeder einzelnen CD gehen 42 Cent an Studenten der Theologie aus Vietnam und afrikanischen Ländern. Obwohl manche Melodien 1.000 Jahre alt sind, begeistern sie doch auch Menschen des 21. Jahrhunderts. Die Zisterzienser bieten sie als Meditation dar, welche ungeheure Kraft bringen soll

(Vgl. Wikipedia)

Dajte svojim deťom šancu

Spoločný menovateľ našej menšiny v Rakúsku je reč. Materská reč je klenot, ktorý dávame deťom na cestu životom. Samozrejme, nie v zmysle izolácie a dištancovania sa od nemčiny, ktorú používame v každodennom živote, ale ako obohatenie nášho života o ďalšiu kvalitu.

Spolok SOVA vyvíja veľa iniciatívy na podporu a rozvoj slovenčiny a zachovanie našej národnostnej menšiny v Rakúsku. Intenzívne pracujeme na tom, aby sa etablovalo vyučovanie slovenčiny na viacerých školách vo Viedni. Rodičia majú záujem, aby sa slovenčina uchovávala u ich detí ako živý jazyk, a nie len cudzia reč, ktorú sa musia nanovo učiť v dospelosti.

Podľa zákona je možnosť vyučovania slovenčiny ako materského jazyka pre deti 2 hodiny do týždňa v poobedňajších hodinách. Slovenčina sa vyučuje ako nepovinný predmet – bez známokovania, ale s uvedením na vysvedčení. Učiteľ a školu, v ktorej bude vyučovanie organizované, zabezpečuje Stadtschulrat Wien. Samozrejme, bude zohľadnené bydlisko detí.

V septembri je čas na prihlásenie: na ľudovej škole (Volksschule) ako „unverbindliche Übung“

a od druhého stupňa je možnosť výberu – „Freigegegenstand“ alebo „unverbindliche Übung“. Radi vám pomôžeme a zodpovieme na otázky. Formuláre na prihlásenie dieťaťa (dvojazyčné) môžete dostať od nás – sova@slovaci.at. Čím viac detí sa prihlási, tým lepšie sú šance vyučovania na viacerých školách. ■

Vlado Mlynár

Máte radi slovenčinu?

Rok 2015 sa na Slovensku nesie v znamení 200. výročia narodenia Ľudovíta Štúra, zástancu vyučovania v materskom jazyku. Okrem toho si v tomto roku pripomíname aj 170. výročie založenia Slovenských národných novín s prílohou Orol Tatranský.

Časopis Pohľady vyčlenil pre detských čitateľov a náš školský spolok SOVA niekoľko strán, na ktorých sa snažíme propagovať slovenčinu. Vyučovanie slovenčiny ako materského jazyka možno zaradiť do vyučovacieho systému v Rakúsku pre školopovinné deti. Na vybraných základných a stredných školách vo Viedni takéto vyučovanie existuje už niekoľko rokov. Pri zvýšenom počte záujemcov sú Stadtschulrat vo Viedni, ale aj Landesschulrat NÖ v St. Pöltene povinné zabezpečiť vyučovanie slovenčiny ako

materského jazyka v popoludňajších hodinách aj na ďalších školách.

Podobné aktivity vyvíja aj náš školský spolok SOVA – vyučovanie slovenčiny je už 12 rokov hlavným cieľom spolku a v posledných rokoch prebieha vždy v sobotu doobeda v spolkových priestoroch na Otto Bauer Gasse. Po prázdninách začínajú škôlkari s pani učiteľkou Cecíliou Kersch už 5. septembra o 10. hodine, nasledujúcu sobotu majú vyučovanie malí školáci s pani učiteľkou Máriou Kolek. Všetky deti, ktoré na hodiny slovenčiny do spolku chodia, majú rady slovenský jazyk. Tak isto ako majú veľmi rady svoje učiteľky. Ony vkladajú do svojej výchovnej práce kus srdca a citu. Štúr by z nich mal veľkú radosť!

Na záver slová básnika Štefana Moravčíka:

„Slovenčina, kto ti dal toľko nežných krás,
že vždy ako potôčik zažblnkoceš v nás?
Slovenčina najdrahšia, ty si poklad náš.
To preto, že maminko srdce v sebe máš.“

a básnika Miroslava Válka:

„Nadovšetko miluj rodný jazyk, svoju reč.
Je zamat a je meč.
Nevhodný dotyk nech ju nepokazí!“

Elena Mandik

Vlado Mlynár

70 ROKOV DRUHEJ REPUBLIKY

Rakúsky prezident Heinz Fischer počas svojho prejavu v Hofburgu

Foto: Vladimír Mlynár

Tento rok si pripomínáme niekoľko jubileí, ktoré súvisia s koncom druhej svetovej vojny. Jeden z týchto významných historických medzníkov je aj 27. apríl 1945. V tento deň podpísali zástupcovia Sociálnodemokratickej strany Rakúska (SPÖ), Rakúskej ľudovej strany (ÖVP) a Komunistickej strany (KPÖ) deklaráciu o nezávislosti Rakúska – ešte pred koncom druhej svetovej vojny. Bol to základný kameň nového Rakúska, novej druhej republiky. Týmto krokom sa podarilo domácim politikom postaviť Rakúsko do pozície prvej obeť hitlerovského Nemecka.

Oficiálne si Rakúsko pripomenulo tento významný deň slávnostným podujatím v Hofburgu. Po prvýkrát sa konala oslava za účasti prezidenta Nemeckej spolkovej republiky Joachima Gaucka a pozvanie prijali, samozrejme, všetky osobnosti oficiálneho Rakúska – od vlády, bývalých politikov, diplomatov, predstaviteľov cirkvi až po menšiny.

Bol to pre mňa zaujímavý okamih. Krásny rámeč, veľa kvetín, veľa ľudí. Myslel som si, že budem svedkom nejakej významnej reči, niečoho, na čo budeme možno všetci ešte dlho spomínať. Prezident Fischer si pomohol citátom bývalého ministerského predsedu Vranitzkého z jeho vyhlásenia v parlamente v roku 1991: „Wir bekennen uns zu allen Taten unserer Geschichte und zu den Taten aller Teile unseres Volkes, zu den guten wie zu den bösen; und so wie wir die guten für uns in Anspruch nehmen, haben wir uns für die bösen zu entschuldigen - bei den Überlebenden und bei den Nachkommen der Toten.“ To bolo naozaj niečo nové v Rakúsku, kde vždy panovala téza o „Opferrolle“. Naraz mal niekto odvahu pomenovať veci tak, ako boli – veď medzi poprednými predstaviteľmi nacistického režimu, ktorý má na svedomí milióny nevinných obetí, medzi tými šikovnými protagonistami, čo z neho ťažili, tí čo

sa postarali, aby to fungovalo – bolo aj veľa Rakúšanov... Samozrejme, tento perfídny systém, ktorý bol do detailov premyslený – typicky nemecký – urobil z Rakúska nielen prvú Hitlerovu obeť, ale aj vyniesol popredných vrahov režimu. To, že roky oficiálne Rakúsko negovalo skutky minulosti – že vyhnaní nedostali späť občianstvo, je smutná skutočnosť, ktorú prezident spomenul vo svojej reči. Treba povedať, že nejde len o vrahov v koncentračných táboroch, ale o masu sympatizantov, ktorí z týchto podmienok ťažili, všetci tí, čo nič nevideli, o ničom nevedeli – to je tá hanba, ktorá sa nedá zmyť ani po sedemdesiatich rokoch. Z pravdy vyvodit' právne dôsledky a prevziať za to zodpovednosť, že sa stala krivda – je ešte vždy veľmi aktuálna téma dnešnej doby.

Ako prezident Fischer spomenul – demokracia je vždy lepšia ako perfektná diktatúra. Ja môžem k tomu dodať – máme sa určite ešte veľa učiť, ale každý z nás má vec vo svojich rukách. Ja už nemôžem počuť hlasy ako „ja som len malé koliesko“ alebo „ja nemôžem nič zmeniť, preto nejdem ani voliť“ – tých posledných 70 rokov nám ukázalo, aké nesmierne možnosti má demokracia spoločnosť – nepoznáme lepšiu spoločenskú formu. Veď napokon – preto som v roku 1982 odišiel z diktatúry a pre mňa to bol správny krok. ■

PÚTNICKÉ MIESTA

PORTUGALSKO

Fátima – Nossa Senhora

Podľa wikipédie sa miesto stáva pútnickým vďaka tradovanému zázraku, zjaveniu alebo uctievaniu osobnosti, ktorá tu pôsobila alebo je pochovaná. Už v ranom kresťanstve sa putovalo najmä do Svätej zeme, neskôr pribudli ďalšie pútnické miesta v Európe (napr. Lurdy, Medžugorie a i.)

a v iných kútoch sveta (Guadalupe v Mexiku). Púte sú známe aj v iných náboženstvách, v islame je vykonanie púte do Mekky dokonca jedným z piatich hlavných pilierov viery. V hinduizme sú posvätné rieky, preto sú pútnické miesta spravidla popri ich tokoch, na miestach, kde pramene alebo sa stretávajú s inou riekou. Šťastnou náhodou a vďaka mojim priateľom som sa v tomto roku ocitla na troch pútnických miestach. Hoci všetky tri navštevujú hlavne kresťanskí pútnici, každé z nich na mňa zapôsobilo úplne inou atmosférou.

Ich opis nech je pre vás zároveň pozvánkou na našu spolkovú púť do Mariazellu – najvýznamnejšieho pútnického miesta v Rakúsku.

pokory a rozjímania. Nikto sa tu nestresuje, nikto nepresvedča druhého o svojej pravde a nevnucuje mu žiadne knihy. Je tu také príjemné, liečivé ticho, ako by sa rozprestrel neviditeľný plášť, ktorý prítomných pútnikov nielen chránil, ale aj stišoval. Ani nemuseli byť všetci veriaci. V dnešnej hektickej dobe, záplave negatívnych informácií, vojnových konfliktov a teroristických zločinov sa toto miesto stáva magnetom pre každého, kto chce načerpať duchovnú silu pre problémy bežného života. Tí, čo uprednostňujú modlitbu, sa zhromaždili v kaplnke, iní sa zas zbožne posúvajú kolenačky po 300-metrovom chodníku prosieb. Niektorí si k tomu kupujú voskové modely žalúdka, nohy, ruky, bábätká... Je jasné, čo si sem prišli vyprosiť. A v hlbokkej pokore sa sem vrátia aj potom, keď ich prosby budú vypočítané...

V čase našej návštevy bola hlavná bazilika v rekonštrukcii. Je to už príprava na veľké výročie, v roku 2017 uplynie 100 rokov od zjavenia Panny Márie na tomto mieste. Vôbec neprekážalo, že bol kostol zatvorený, každú polhodinu sa koná omša v inom jazyku v malej kaplnke, ktorá lepšie pripomínala jednoduché pomery troch malých detí – pastierikov, ktorým sa

tu v roku 1917 zjavila nadprirodzená bytosť - Pani svätého ruženca. Som presvedčená, že pútnické miesta sú zároveň silne energetické. Tu, na obrovskom priestranstve Cova da Iria, sa každoročne stretávajú desaťtisíce pútnikov (mestečko má pritom len 7 500 obyvateľov), a hoci teraz vidno len ojedinelé skupinky, celé miesto pôsobí ako oáza pokoja,

Braga – portugalský Rím

Braga je druhým najvýznamnejším pútnickým miestom v Portugalsku, menej známym, navštevujú ju hlavne domáci. Pre množstvo kláštorov, kostolov a iných sakrálnych pamiatok ju prirovnávajú k Rímu. Pútnický kostol Bom Jesus do Monte sa nachádza na

Fotografie: Ingrid Žalneva

kopci na okraji mesta. Vedie k nemu veľkolepé kaskádovité schodište s takmer 600 schodmi, alegorickými sochami a kaplnkami. V strede každého medzipschodia je figurálny reliéf s fontánkou. Pristavujú sa športovci, do fľašiek si naberajú vodu a podľa toho, odkiaľ voda vyteká, si pretierajú oči, ústa, ruky. Potom zase ďalej utekajú alebo džogingujú až nahor ku kostolu a v obtiahnutých krátkych legínach a prepotených tielkach bez zaváhania vstupujú do chrámu v tichosti sa pomodliť alebo zapáliť sviečku za niekoho blízkeho. Spôčiatku ma to zarazilo, ale napokon – prečo si nespojiť športové aktivity s chvíľou pokory a spomienky? Prečo aspoň na chvíľu nezabudnúť na okolitý svet, spomaliť sa v tichej meditácii a pokúsiť sa nájsť súlad medzi telom a dušou? Vtedy predsa nezáleží na tom, čo máme oblečené. Práve tu som pochopila, čo to znamená, keď sa o portugalských veriaciach hovorí, že ich Santo (Svätý) je chápaný skôr ako Compadre (priateľ), ktorý netrestá, ale načúva a rozumie. Portugalská viera nie je dogmatická ani fanaticky ortodoxná, ale ľudská a radostná. Náboženské sviatky sa oslavujú tancom, spevom, dychovkou, bubnami, a popritom aj odriekaním ruženca.

ŠPANIELSKO

Santiago de Compostela – Hľadanie samého seba

Španielske Santiago je popri Jeruzaleme a Ríme treťou najdôležitejšou destináciou katolíckych pútnikov. Aj my sme navštívili katedrálu a v nej hrob svätého Jakuba, jedného z dvanástich apoštolov. Pútnici tu objímajú sochu tohto svätca, ktorá stojí priamo za hlavným oltárom. Je to dojímavé gesto, ale na mňa omnoho viac zapôsobilo pozorovanie skupinky mládežníkov, ktorí po tom, ako vychádzali z katakomb, objímali svojho vedúceho, ktorý im na krk zavesil mušlu – symbol sv. Jakuba. Hoci pôsobili unavene, v očiach sa im zračila radosť i úľava. Bolo mi jasné, že práve boli do sveta vypustení ďalší bojovníci dobrého boja za pravdu a správne hodnoty. Hanbila som sa za to, že som sa do Santiaga doviezla pohodlne autom a úprimne som závidela týmto mladým ľuďom ich cestu – camino de Santiago, púť, na ktorej by sa mal človek pokúsiť získať kontrolu nad

materiálnymi vecami, nájsť odvahu zmeniť svoj životný stereotyp alebo sa aspoň snažiť o svoj duchovný rozvoj a zodpovednejší prístup k životu. Trasu tejto púte vyznačujú žlté šípky a pootočené mušle („shellky“), sú namalované na kameňoch, stromoch, dopravných značkách, všade. A tak by sa každému pútnikovi malo podať nájsť správny smer, ktorý by ho mal priviesť k cieľu: ako hovorí Paulo Coelho vo svojej knihe Pútnik z Compostely – k poznaniu, že cestu, pravdu a život nosí každý vo svojom srdci. ■

Ingrid Žalneva

Danube Tennis a Rakúsko-Slovenský kultúrny spolok pod záštitou jeho excelencie veľvyslanca SR vo Viedni Juraja Macháča, vás srdečne pozývajú na:

5. DANUBE CHALLENGE Tennis Cup 2015

03.10.2015 | 8:00
TENNIS POINT

Baumgasse/Ecke Nottendorfergasse
1030 Viedeň, Rakúsko

Kategórie: ženské a mužské štvorhry
Štartovné: 29€ na osobu
v cene zahr. 1x minerálka, snack,
obed, hodnotné ceny, kurty, sauna,
squash
Tenisová exhibícia: Slovenský paralympijský
reprezentanti v tenise na vozíku

★ Darček pre každého hráča ★ Tombola s hodnotnými cenami počas obedňajšej prestávky!

Prihlášky do: **26. Septembra 2015** | E: info@danube-tennis.com, T: +43 676 717 1177

www.danube-tennis.com | facebook.com/danube.tennis

www.racket-vision.at

www.pegastour.sk

www.wagonservice.sk

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať.

Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

- Riadny člen: 1 rok / € 23,-
- 2 roky / € 42,-
- Študent: 1 rok / € 7,-
- 2 roky / € 12,-
- Podporujúci člen: 1 rok / € 50,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
 IBAN: AT56600000092040212
 BIC: OPSKATWW
 Bawag P.S.K.

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
 Programmänderungen vorbehalten!

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
 adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
 Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok -
 Österreichisch-Slowakischer Kulturverein
 Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
 Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
 Šéfredaktorka: Ingrid Žalnéva
 Redakčná rada: Ingrid Konrad, Zuzana Lettner,
 Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
 Jana Gregor-Rogler
 Lektorka: Marta Bábiková
 Grafická úprava: Gabriel Štrba
 Články podpísané menom alebo skratkou autora
 nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
 Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
 Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore
 Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
 Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln
 der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes
 der Österreichischen Republik gefördert.

www.vikiinterier.sk

www.interier-pm.sk

Hľadáme obchodného partnera
 v Rakúsku na odbyt a distribúciu
 tekutých hodvábných tapet a iného
 lukratívneho tovaru do interiéru.

www.interier-pm.sk
FB: Tvorím si svoje bývanie
studio@interier-pm.sk
+421 903 222 304

**CHCETE SA NAUČIŤ HRAŤ TENIS
 ALEBO SA ZDOKONALIŤ?**

Ponúkam služby tenisového trénera
 a sparringpartnera pre začiatočníkov
 a mierne pokročilých.
 Flexibilný čas, všetko podľa dohody
 a potreby.
 Viedeň, Silvia: 0681 81202512
 E-mail: silvia.orihelova@gmail.com

**REDAKČNÁ UZÁVIERKA
 ČÍSLA 3/2015 JE 15. OKTÓBRA 2015**

Sekretariát RSKS
 Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
 Úradné hodiny: utorok: 09.00 – 10.30
 štvrtok: 18.00 – 19.30
 T 0043(0)1/596 13 15
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
www.slovaci.at

**Rímskokatolícke bohoslužby
 v slovenskom jazyku**

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
 Pfarre an der Muttergotteskirche,
 Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
 A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

**Österreichische Post AG,
 Info. Mail Entgelt barbezahlt**

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die
 Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
 do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
 do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
 S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
 • 1/8 A4 € 10,-
 • 1/4 A4 strany € 15,-
 • 1/2 A4 strany € 20,-
 • A4 strana € 40,-